

گوفاری

شاک

chalakmuhamad@gmail.com

چاپخانه‌ی کوردستان - هه‌ولیر . ٢٥٨٢ ی کوردی ١٩٧٠ ی زا .

تیشک

ژماره (۲)

سالی دووهم

۲۵۸۲ ك ۱۹۷۰ ز

تیشک کوڤفاریکی پهرووردهی سالانه یه ، قوتابخانهی ماموستایانی سه‌ره‌تایی کوران له هه‌ولیر ده‌ری نه‌کات .

ده‌سته‌ی نووسهران

- ۱ - ماموستا مه‌جید ئاسنگهر - به‌رپرۆده‌ری قوتابخانه .
- ۲ - = حه‌مه‌ کهریم ره‌مه‌زان هه‌ورای - ماموستای پهروورده‌ و زانستی هه‌ولمان .
- ۳ - = فاتح موحه‌مه‌د - ماموستای زمانی کوردی .
- ۴ - لیژنه‌ی : -
- ۱ - پهروورده‌ و زانستی هه‌ولمان . - ب - زمانی کوردی .
- ۵ - سکر تیری لیژنه‌کان - نووری ئیسماعیل نانه‌کهلی .

سه‌هرنجیک :

ووتار و هه‌لبه‌ست و نووسراوه‌کانی لاپه‌ره‌کانی کۆڤاری تیشک هه‌ر چه‌نده به‌شیوه‌یه‌کی گشتی له‌گه‌ل ئامانجی کۆڤاره‌که‌مانا نه‌گونجین ، به‌لام له‌راستیدا بیز و رای نووسه‌ره‌کانیان به‌تایبه‌تی .

- تیشک -

(کورته باسی له میژووی قوتابخانه کهمان)

ماموستا . مهجید ناسنگر

به ریسه بهری قوتابخانه

له بهرواری ۲۰ / ۱۰ / ۱۹۵۶ بۆ به کم جار له ههولیر قوتابخانهی ماموستایانی
سههه تابی کوران کرایه وه ، له شوینی ئیستای قوتابخانهی (بۆتان) له سهه
ریگی ئیستگهی شههه ندهه فهدا . به کم جار (۴۹) قوتابی له دهه چوانی
بۆلی شههه می سههه تابی وهه گیران که نۆزدهیان تیررانه (بهشی ناوهه خو^۷)
وه شو سههه هیچ ماموستای تایهه تی نهه بو وه هه موو رۆژ سههه له بهیانی و
دوای تیوه رۆ قوتابخانه هه بوو .

له ۲۰ / ۱۰ / ۱۹۵۷ قوتابخانهی ناوهه ندی ههولیر کرایه وه و خرایه سهه
قوتابخانه کهمانه وه ، چونکه به ریسه بهراتی و دههستهی ماموستایانی ههه دوو
لایهه ک بوون لهو سههه (۲۷) قوتابی له بۆلی به کمهی قوتابخانه کهمانا وهه گیران
وه له گهه قوتابیانی بۆلی دووهه ژمارهیان بوو به (۶۹) که (۴۰) چلیان
له (بهشی ناوهه خو^۷) بوون .

له ۱ / ۱۰ / ۱۹۵۸ له دهه چوانی بۆلی سههه یهه قوتابخانهی ناوهه ندی
(۱۲۰) قوتابی له بۆلی به کم وهه گیران (۳۶) قوتابی له بۆلی دووهه و (۳۲)
قوتابی له بۆلی سههه یهه هه بوون .

ژمارهه گشتی بووه (۱۸۸) قوتابی (۱۲۰) لهوان له (بهشی ناوهه خو^۷)
بوون .

له ۲۲ / حزیران / ۱۹۵۹ (دهه دهه کی هاوینی) بۆ ماموستایان کرایه وه وه
له ۲۱ / ئههه لوول / ۱۹۵۹ کۆتایی ههه که (۵۴) قوتابی

له در چوانی پۆلی پینجه می ناماده بی تیا با به شدار بوون .

ههروه ها (دهوره به کی) دوو ساله بی تیواران کرایه وه پۆ ئه وه

قوتابیانهی له پۆلی پینجه می ناماده بی کهوتبوون وه بیستو یه که قوتابی
تیا وه رگیراوه .

له ۱۰ / ۱۰ / ۱۹۵۹ قوتابخانه مان چوو پۆ شوینی ئیسته ی قوتابخانه ی

ناوه ندی جه مهوری له سه ر ریگهی شه قلاوه ، له گه ل قوتابخانه ی ناوه ندی
هه ولیر به تیکه لاوی (دهوام) ئه کرا . ژماره ی قوتابیه کان به م چۆره
بوون :-

پۆلی به که م (۹۴) قوتابی ، پۆلی دووم (۱۱۸) قوتابی و دپۆلی

سی به م (۲۸) قوتابی . ژماره ی گشتی (۲۴۰) قوتابی بوو که (۱۵۰) یان
له (به شی ناوه خۆ) بوون .

له ۱۰ / ۱۰ / ۱۹۶۰ له پۆلی به که م (۸۲) قوتابی وه رگیرا (۵۷) یان

له (به شی ناوه خۆ) بوون .

ژماره ی قوتابیه کان به م چۆره بوون .

پۆلی به که م ۳ هۆبه ۱۰۶ قوتابی بوون .

پۆلی دووم ۳ هۆبه ۱۰۶ قوتابی بوون .

پۆلی سی به م ۴ هۆبه ۱۱۷ قوتابی بوون .

ژماره ی گشتی ۳۲۹ قوتابی بوون .

له پۆلی سی به م هۆبه به که (شعبه) پۆ پهروه رده ی وه رزش کرایه وه پۆ

(۲۸) قوتابی ئه م ساله پۆ به که م جار ه هه ولیر (۱۱۷) مامۆستا له قوتابخان

نه که مانا ده رچوون .

له ۱ / ۱۰ / ۱۹۶۱

۹۷ قوتابی وەرگیران (۶۳)

له پۆلی به کم ۳ هۆبه

کس له بهشی ناوهمخۆ بوون .

۱۰۶ قوتابی بوون .

پۆلی دووهم ۳ هۆبه

۱۰۶ قوتابی بوون ، هۆبه به کیان

پۆلی سێهم ۳ هۆبه

پۆ بهروردی وهرزشی بوو .

۳۱۹ قوتابی بوون « ۲۰۱ » کس له (بهشی

ژمارهی گشتی

ناوهمخۆ) ی بوون .

له ۱۹ / ۱۰ / ۱۹۶۲ قوتابخانه مان چوو پۆ شوینی ئیستهی

قوتابخانهی ناوهندی ئیسکان و سهیداوه . تاقیمانه کی گشتی (وهزاری)

پۆ قوتابیانی پۆلی سێهم کرا .

له ۱ / ۱۰ / ۱۹۶۲

۷۶ قوتابی وەرگیرا ، (۵۱) یان

پۆلی به کم ۲ هۆبه

له (بهشی ناوهمخۆ) بوون .

۹۹ قوتابی بوون ، (۶۹) یان

پۆلی دووهم ۳ هۆبه

له (بهشی ناوهمخۆ) بوون .

۱۱۳ قوتابی بوون ، (۷۶) یان

پۆلی سێهم ۴ هۆبه

له (بهشی ناوهمخۆ) بوون .

وه هۆبه به کیان پۆ بهروردی وهرزشی بوو .

له ۱ / ۱۰ / ۱۹۶۳

۱۰۶ قوتابی بوون .

پۆلی به کم ۳ هۆبه

پۆلى دووم ۲ ھۆبە ۷۳ قوتابى بوون .
 پۆلى سى^۷بەم ۳ ھۆبە ۸۹ قوتابى بوون . ھۆبە بەك
 بۆ پەروردهى ودرزشى بوو .

ژمارهى گشتى ۲۶۸ قوتابى بوون .

لەم سالەووە تەنبا دانى سبەينان ئەھاتىنەووە قوتابخانە .

لە ۱ / ۱۰ / ۱۹۶۴

پۆلى بەكەم ۱ ھۆبە ۴۴ قوتابى ودرگىرا .

پۆلى دووم ۳ ھۆبە ۱۰۶ قوتابى بوون .

پۆلى سى^۷بەم ۳ ھۆبە ۸۰ قوتابى بوون .

(ھۆبە بەك) - ۲۰ - قوتابى بۆ پەروردهى ودرزشى بوو .

ژمارهى گشتى ۲۳۰ قوتابى كە « ۱۵۰ » يان لە « بەشى ناوەخۆ » بوون

لە ۱ / ۱۰ / ۱۹۶۵

پۆلى بەكەم ۱ ھۆبە ۴۰ قوتابى .

پۆلى دووم ۱ ھۆبە ۴۴ قوتابى .

پۆلى سى^۷بەم ۳ ھۆبە ۱۰۵ قوتابى « پەروردهى

ودرزشى نەما » .

ژمارهى گشتى ۱۸۹ قوتابى كە « ۱۲۳ » يان لە (بەشى ناوەخۆ) بوون

لە ۱ / ۱۰ / ۱۹۶۶

لە پۆلى بەكەم ۴ ھۆبە ۱۶۰ قوتابى ودرگىران .

پۆلى دووم ۱ ھۆبە ۴۰ قوتابى بوون .

پۆلى سى^۷بەم ۱ ھۆبە ۴۶ قوتابى بوون .

ژمارهى گشتى ۲۴۶ قوتابى كە « ۱۲۳ » يان لە (بەشى ناوەخۆ) بوون

له ۱ / ۱۰ / ۱۹۶۲

له پۆلى به كهم ۴ هوڤه ۱۸۰ قوتابى ودر گيران كه (۲۹) يان
(بهشى ناو خوځ) يى بوون .

پۆلى دووهم ۴ هوڤه ۱۶۰ قوتابى بوون

پۆلى سىڤم ۱ هوڤه ۴۰ قوتابى بوون

ژماره ى گشتى ۳۸۰ قوتابى كه (۱۲۳) يان له (بهشى ناوه خوځ) بوون .
ئهم ساله پۆ به كهم جار له ههولير پۆليك له ناموزگاي پتي گياندى
ماموستايان له قوتابخانه كه ماندا كرايهوه و (۴۸) قوتابى تيا ودر گيرا .
ههروهها پۆ به كهم جار (۳) هوڤه له قوتابخانه ى نامادى كشت و كال
له ههولير كرايهوه و (۹۰) قوتابى تيا ودر گيرا . بهم جوړه ژماره ى گشتيمان
بوو به (۵۱۵) قوتابى .

له ۱ / ۱۰ / ۱۹۶۸ له پۆلى به كهم هيج قوتابى ودر نه گيرا ، نهوانه ى
له پۆلى به كهم كهو تيوون دووباره تاقيمانه يان پۆ كرايهوه و درچوون .

پۆلى دووهم ۴ هوڤه ۱۸۰ قوتابى بوون .

پۆلى سىڤم ۴ هوڤه ۱۶۰ قوتابى بوون .

پۆلى دووهم ى ناموزگه ۱ هوڤه ۵۰ قوتابى بوون (له پۆلى
به كهم ى ناموزگا كاس ودر نه گيرا) .

ژماره ى گشتى ۳۹۰ قوتابى كه (۱۲۳) يان له (بهشى ناوه خوځ) بوون .
قوتابخانه ى نامادى كشت و كال ليمان جيا بونهوه .

لهم ساله دا پۆليك له قوتابخانه كه مانا كرايهوه پۆ درچوانى پۆلى

پنجهمی نامادینی به ناوی (توحیدی) که (۳۳) قونابی تیا یا به شداری
ناقبانهی گشتی (وهزاری) بوون .

له ۱۹ / ۴ / ۱۹۶۹ به کم ژماردی کوفاری تیشک به (۷۰۰) دانوره
در چوو . لهم ساله دا (۲۰۷) قونابی به ماموستا در چوون .

له ۱ / ۱۰ / ۱۹۶۹ هیچ قونابی در نه گیرا . ته نیا بولی سی به م که (۴)
هوبه (۱۷۸) قونابیمان هه به . له ۴ / ۱۰ / ۱۹۶۹ قونابخانمان گو یز رایه وه
شوی قونابخانهای راعینانی سهرد تابی هه ولیر و له گنل شهوانه (۳) رۆژ
ئیواران و (۳) رۆژ بهانیان (دهوام) نه که مین . به م جوړه تانیستا له ماوهی
نهم چوارده ساله ی برا بر دودا بهو قونابیانهی که نهم سالش در نه چن
قونابخانمان نریکهی (۱۱۰۰) ماموستای په رودر ده کردووه و پئی گه یا .
ندوون و پیشکشی کو مه لی کردوون ، تاوه که مؤم خویان بسو و تین و ریگه
بۆ گه له قاره مانه که مانا رووناک بکه نه وه تا کو له کاروانی زانیاری و شارستانه
نیه تی دوانه کوی و بگانه پله ی نه نه وه پیشکوتوو کانی تر له جیهانا .

وه نیسته ش تاوانه خوازین که نهم چرا به پرشنگداره له وولانه که مانا
هر گیز نه کوژینه وه و له مه و دوا به جوړیکی راست و دروست ترو به
بلدیه به کی تروسکه دار تره و د بینه وه کایه وه له کوفاری خه باتا دزی تاریکی و
دوا که وتن و نه خویند واری ، وه هه میسه هر دروشمی زانیاری و په رودر .
ده ییکی راسته قینه ی مرو قایه تی و نه ته وایه تی دروست بی .

چەند سەرئىچىكى پەرۋەردەيى (۱) ❦

۱ - مامۇستا : - مامۇستا بەردى بناغەي گەل و ھىزى بزوتنە -
وہو سەرکە وتىنەتى . ئەو كارەي كەبە مامۇستا ئەسپىر رىت لەھەموو
كارىك گرىگ و بالاترە . كەردەي مامۇستا بەدوو دەست تەواو ئەبى و دىنە
دى : بەدەستىكى ئەو قوتايەي كەپەرۋەردەي كەدووہ پىشكەشى كۆمەلەكەي
ئەكات . بەوي تريان زانىبارى و رەوشن بىرى ئەو گەلە پىشكەشى ئەو
قوتايە ئەكات . لەبەر ئەمە پتويستە لەسەر مامۇستا شارەزاي بىنج و بنەوانى
مىژووى كۆن و تازەي گەلەكەي بىي لەگەل بىرو باوەردى نەتەوايەتى و
گىرو گرىقى ئەو سەردەمەو ئاگادار بوونى ئامانچەكانى پاشە رۆژى و ھەست
ونەستى ئەو گەلە ، تا قوتايەكەي بەشىۋەكەي گونجاو پىشكەش بە-
كۆمەلەكەي بكات . ھەرۋەھا پتويستە لەسەر مامۇستا : ئەو قوتايەي
كەپىشكەشى كۆمەلەي ئەكات لەھەموو قوتايەكى زيانسا لەھەموو بارەبەكەوہ
بەبىي ئەو قوتايە پەرۋەردەي كەدبىت تاچاك بچىتە كۆرى كۆمەلەوہ
وہ بىتتە پىشەواي كۆمەل .

لەبەر ئەمە لەھەموو دەمىكا و لەھەموو كۆمەلنىكا بەچاوپكى گەورەو
بزرگانە تەماشاي مامۇستا كراوہ ، وە لەھەموو شتىكدا پىشت گىبرى كراوہ .

(۱) ئەم ووتارە دەرباردى ئەو پىرۋژدە نووسراود كەلەكەتى خۇيا و دزارەتى
پەرۋەردە ئەبويست لەھەر پارىزراو يىكدا لىژنە بەك پىك بەبىي بۆپەيرەودانان

له بهر گرنگی کرده‌ی ماموستا زانایان په‌روورده زور بایه‌خیان به
ناماده کردنی ماموستایان داوه بۆ ته‌وه‌ی نه‌ولی پر سر او به‌ی که نه‌خرینه‌سهر
نه‌ستوی ماموستا به‌چاکی بیته دی زانایان هم مهر جانان له‌ناماده کردنی
ماموستادا داناوه :-

۱ - نه‌بی ماموستا له‌ناخی دهر و نیه‌وه بر وای به‌رزو بزرگی ماموستایه‌تی
هه‌بی و له‌باری بایلۆ جیه‌وه هه‌موو هیزو توانا به‌کی ماموستای تیا ناماده بیته .
۲ - نه‌بی ماموستا به‌شیوه‌یه‌کی په‌روورده‌بی بۆ ماموستایه‌تی قالی درایی .
هم کرده‌وه‌یه و هینانه دی نه‌که‌وینته سه‌ر نه‌ستوی قوتابخانه‌ی
ماموستایان و نامۆزگا په‌روورده‌کان .

۳ - نه‌بی نه‌وی پیره‌وانه‌ی که ماموستای بی ناماده نه‌کریت که مو کورتیان
تیا نه‌بی ، هه‌موویان قوتابی قالی بکن بۆ پیک هینانی نه‌ته‌وا به‌تبه‌کی
راست و ره‌وان .

۴ - نه‌بی ماموستا له‌هه‌موو کرده‌وه‌یه‌کیا مرۆفانه‌بی چاوی له‌حیزبایه‌تی
وره‌گه‌ز په‌رسی نه‌بیته .

۵ - ماموستا نه‌بی پیشه‌وا به‌کی راسته‌قینه‌ی کومه‌ل بی . ره‌ووشت باش
و پیاوانه‌بی .

۶ - شاره‌زایی زمان و میژووی کۆن و نۆی گه‌له‌کی بی ، ناگاداری
پیتۆلی کۆمه‌لایه‌تی نه‌ته‌وه‌که‌ی هه‌بی له‌زۆربه‌ی نه‌ریت و یاسا کۆمه‌لایه‌کانی
گه‌له‌کی شاره‌زا بی .

۲ - پییره و :- پییره و شاهۆی هینانه به ره می (فلسه فهی
 پهروه رده و زانیاری) به . قوتابخانه له ناو جهر گهی کومه لآ دروست
 نه کریت ، پییره ویش بو قوتابخانه و گه له ، و نه بهی پییره و له ئاسمان بینه
 خوارمه به لکو له رگه و ریشه میژووی گه و یاسای کومه ل و
 نه رینه کانیوه دهر نه هینری ، له بهر نه مه هه موو گو شه به کی پییره و نه بهی
 هه موو گو شه به کی ژبانی کومه لآ به تی و نه ته وایه تی بگریته وه ، وه هه موو
 کون و قورژینیکی ژبانی کومه لآ به تی گه ل پالفتو و پاراو بکات و بیخاته
 سه رباری ژبان ، بو نه وه ی نه و پییره وه بتوانی رازه ی گه ل بکات وه بو
 نه وه ی قوتابی به چا کترین شیوه ی پهروه رده ی نه م سه رده مه پهروه رده
 بگریت . وه چاک خو ش بدریت له ری ی کومه لآ ، پیوسته نه و پییره وه
 ئاو ی نه به کی بالا نوما بیت بو ژبانی کومه لآ به تی گه ل و ئامانجه کانی پاشه
 رۆژی و نه و گیرو گرتانه ی که هه ن .

له سه ز نه م باوه رده ی سه رده و نایه له ژبانی کومه لآ به تی گه ل و شوینه .
 واره وه دوور بهی چونکه هه ر پییره و یه له سه رچاوه ی نه و کومه لآ وه
 که قوتابخانه که ی تیا دروست کراوه و نه نه گیریت نه وه نده هیوای
 پهروه رده کردنی لای ناکی به لکو و زهره ی به سوودی به که به هه زاره .

له بهر نه مه نیمه وای به باش نه زانین : له دانای پییره و ی کوردیدا
 نه وه نده په له نه کریت ، نه و لیژنانه ی که یه ک نه هینرین بو دانان و
 وه ر گیریانی پییره و ی (قوتابخانه ناوه نیجه کاز و قوتابخانه ی پله ی دووم و
 ئاماده کردن) نه بهی شاره زایه کی دوورو در یژبان له باره ی ژبانی

کۆمهلايه تي كوردوه هه بي بو تهوهي بتوانن نهو پيردوانه ئالوودهي (١)
 ژباني کۆمهلايه تي گهلي كورد بکن ، له باره ي (زانسته کاتي کۆمهلايه تي بهوه)
 نابي نهو ليژنه به نه نهبا به ته کان وهر بگيرينه سههر زماني کوردی ١ به لکو
 نه بي زۆره ي به ته کان په يوه نديان به ژباني کورد و ميژوونه ريت و ژباني
 کۆمهلايه تي بهوه هه بي . نه ک وهر گيراييكي رووت و قووني بي تين و کچ و
 کان . نه مه له لايه که وه له لايه کي تره وه ، نه بي پيشه کي ليژنه به کي (بهرز) بيک
 بهير ي بو وهر گيراني زار او وه کان بو تهوهي دابهش بکريت به سههر نهو
 ليژنه دا که له شاره کان بيک ديت . - هه چه نه د ئينه لهو باوره داين داناي
 پيره وه بهم شيويه هه له به کي بچو وک نيه نهو ليژنه که له شاره کان بيک ديت
 ناييت به شيويه به کي رومه کي و پاشا گهرداني بي . يان پر کر دنه وهي بوشايي بي
 وهر گيران هونه ر به کي تايه تي خوي هه به تهوهي نهو مهر جانه ي تيا ددس
 نه که وي نابي نزيکي نهو نيشانه بکو يت ، نه مه له لايه که وه له لايه کي تره وه
 نابي نهو ليژنه به بي نه خشه به کي په روره به ي و زماني ده ست بده نه نهو
 نيشانه . نه با دا گه ره لاوزه که ي (نه نجومه ني ماملستاناي شه قلاوه) سههر هه
 بداته وه . هه ره کس بو خوي را کيشي ، نه بي زماني کوردی به يه که به کي
 نه پچراو ته ماشا بکريت ، نابي نه وانه که نياز يان خرا په بخرينه ناو ليژنه وه .
 بو تهوهي وه به که ي سالي (١٩٢١) به سههر خويندانه وهي زماني کوردی دا
 نه به ته وه .

(١) ئالووده : - التکيف .

۳ - قوتابخانه سهره تابه کانی کچان : - زانایانی په ورودرده نه لږن پټو یسته له سهر
 ماموستانیان زمان به چاکی بزائن ، مه به ستیش له زمان زانیندا زمانی نه و
 پیره وه به که نه پلینه وه ، چونکه زمان به کم هویه بو فیر کردن و فیر بوون .
 که وانه ناله بارترین ماموستانا نه و ماموستانیا به که زمانی پیره ونه زانی
 چونکه سهره برای نه وه که قوتابه کانی نه خانه گیتراوی سهر لای شیتواند نه وه
 خوبندنو قوتابخانه شیان له بهر چاو نه خات . نه وه ی گومانی تیا نه بی وه به لای
 هموانه وه ناشکرا و دیار بی : زور بهی ماموستانا و خاتوونه کانی قوتابخانه
 سهره تابه نی کچانی هه و لیر گه لای له زمانی کوردیدا کم و کوریان هه به له بهر
 نه مه قوتابه کانیاں سهریان لای شیتاوه ، له نیوان بهر تووکی کوردی و عهره بی دا
 بهر لاکراوون چونکه هندی له ماموستانکانیاں له پیشه وه عهره بیه که یان پتی
 نه خویننه وه تیججا دست نه ده نه کوردیه که یان به پیچه وانهی نه مه وه کوردیه که
 وه نه گیترا نه وه بو سهر عهره بی یا هندی کیان جار و بار داوا له قوتابه کان
 نه کن که کوردیه که فری بدنه و کتیی عهره بی به دست خن ! زور بهی
 قوتابه کانیاں راهیناوه که پتی یان بلین (نم) ! ! له جیاتی خاتوون یا ماموستانا .
 پتی گومان نه لای برسینه وه نه که وینه سهرشانی بهر پیوه بهری په ورودرده ی شارو
 قوتابخانه ی ماموستانیا نی کچان .

نابیی نه وه شمان له بیر چچی که له ماوه ی سی سالی رابردوو دا چنده ها
 (دهوره) ی په ورودرده کرایه وه . زمانی کوردی له و دهورانه دابی بهش بو !
 که چی نه وایه بهشی زمانی کوردی له هه موویان پتر تر بی .

حمه که ریم هه ورامی ۱۹۶۹ / ۱۱ / ۹

ماموستای په ورودرده و زانستی هولمان

چۆنیه تی به خیو کردنی منال له لانسکه وهه تا پینج سالی
 پیویستی دایک و باوک و په رو درده کهره کان بهرام بهر منالی ساوا هه تا ته مه نی
 پینج سالی زور گرنگه له م نه ندازه به دا نه و خو و ره ووشته ی له په رو درده
 کهره که ی خوی وه نه گرگی دوا روژی منالی له سه ره نه و سه سته ی ، یاریگای
 راست و په سنده نه گرگی وه یا خود ریگایه کی چه سوت و ناله بار نه گرگی .
 له بهر نه مه شرکی په رو درده کهره کان زور سهخت و گرانه له باره ی به خیو کردنی
 منال پیویسته زور بایهخ بدن بو پیرا گه بیشتنی منال به ته وای به تی کم و
 کوری له باره ی خو و ره ووشته و تن و هوش و هۆلمانی . وه نه و نه رکله
 نه ی که له سهر دایک و باوک و په رو درده کهره کان هه به بو به خیو کردنی منالی
 ساوا نه مانه ن : -

۱) هه لبراردنی ناویکی باش و جوان بو مناله که ی که تم ناوه ی باو بی
 له ناو کۆمه لدا چونکه ناوی ناشرین نه بیته هۆی گالته پتی کردنی ،
 وه نه مه کار نه کاته سهر دروونی منال وه زور دوور نیه تووشی نازار و
 نازاوه و نه خۆشی بی .

۲) بایه خدان به تندرستی و چه سانه وه ی منال بو نه وه ی بیته خاوند
 نه یکی به هیز که بتوا بی به ره نگاری نه و نه خۆشیانه ی که تووشی نه بی .

۳) به یا کردنی پیویستیه کانی منال : - نه و شتانه ی که منال پیویستی بی ی
 نه بی زورن له مانه : -

۱ - پیویستی منال به خۆشه وستی و دل سوژی به کی گهرم هه به چونکه نه مه
 کار پکی گهره ی هه به له سهر پیرا گه بیشتنی منال به ریک و پینکی به تی کم و وری .
 نه گهر منال به م شتانه هه ست نه کا وانه زانی که شتیکی وون کردوو ، هه ست به

بهش بر اوی نه کاله بهر نه مه تووشی نه نگو چه له مه به کی هـ اولمانی نه بی
وه له ری ددر نه چیت ود تووشی زور نه خوش نه بیت .

ب - پیوستی منال به ناسایش و زیانیکي ناسووده بی هه به چونکه نه گهر منال
بسهم جوړه نه زیاتووشی چه ند نه خوشی نه بی .

ج - پیوستی منال به ری ز گرتن و بایه خدان بو وهی منال ههست بکات
به که سیتی خوی پیوسته به ته و اوی ری زی لی بری نه گهر شتیکی باشی
کرد هانی بده بن تا کو ههست به باشی کرد وهی خوی بکات ، وه فیبری
کرد وهی باش بیت .

د - پیوستی منال به یاری کردن : - گمه و یاری کردن شتیکی سر و شتیبه
لای منال دوور خستنی له مانه زیانیکي زور به دوا روژی منال نه گه بی
له بهر نه مه پیوسته هه مو و شت ناماده که بن که منال یاری پی نه کاله گهل
شوین و جیگا . وه نه شتانهش بکه بن به هو یییر کردنی منال و ری یی
راست پیشان دانی .

۴ - به خپو کردن منال له سهر خو و و رووشتیکی جوان و ری پک و پیک چو نه
منال له مه نه مه ندا چه در گری له سهر نه مه نه روا ، له بهر نه مه و ا چاکه
شوینه و اریکی باش ناماده که بن بو ناراسته کردن منال که له سهر نه مه
خو و رووشتانه گوره بی ، وه نه خو و رووشته به سندانه زورن :-
۱ - خووی خو بی تی :- نه ره ووشتانه به که منال خو یی نه یی نه ازی بیته وه
وه به مانه نه بیته مرویکی ته و او که سوودیکي گوره نه به خشی بو مرو
قابه بی وه نه ره ووشته جوانانه وه ک :- راست گو بی ، نازابه تی
دلسوزی ، نارام گرتن . هند .

ب - خووی کومه لای بی : نه مهش بر پنیبه له چه ند لیتک :-

(۲) رِه ووشتی خهوتن .

(۳) = دانستن

(۴) = گفتوگو کردن .

(۵) رِه ووشت و جولانهوی منال بهرامبر دایک و باوک و مامو ستایانی

(۶) رِه ووشتی جوولانهوی بهرامبر مابین و نیشتمان .

(۷) رِه ووشتی یارمهتی له گال نه ندامانی کلامه و زور رِه ووشتی تر .

ریگای پروورده کردنی منال به سهر هم رِه ووشتانهی که باسما

کرد زوره لیره دا چه ندر ریگا بهر چاو نه خهین :-

(۱) پروورده کردن به چاولیکه ری و پیرهوی :- هم ریگه به گرنگترین

هویه بو شهوی که منال خو و رِه ووشت و هر گری چونکه منال چاو له

خوی گوره تر نه کا که همه چه کرده و بهک بکا نه میش پیرهوی نه نه کا .

که واته پیویسته هردم له پیش منال کردهوی باش بکین بر ناراسته

کردنی منال بو ریگای راست .

۲ - پروورده کردن به هوی چیر وک :- همه هویه کی زور کار بگره له سهر

منال بو شهوی خو و رِه ووشتی چاک و په سندن چه سپی له دل و

دروونی وه کو چیر وکی پیغه مبر دکان و پیاره باشه کان به شتویه کی ساده .

۳ - پروورده کردن به هوی رووداو :- رووداو له سهر شایوی ویاندا

زوره وه پیویسته سهرنجی منال را کیشین بو هم رووداو بو شهوی

بهندی لی و هر گری .

۴ - پروورده کردن به هوی نهرینه وه :- پیویسه منال پیری خسو و

روهوشتی باش بکبن تاوای لئی دی بیته نهرینیکی نه گور او وهو گری بی .
 ۵ - په رومرده کردنی به ناموژ گاری که هانته :- ناموژ گار زور کار -
 بگه ره به سر دل و دهر وونا ، نهوسا نه توانین منال ناراسته بکبن پور یگای
 راست و په سندر کر او . وه پنیوسته ناموژ گاری زور دوو پات بگریته وه
 چونکه کار بگه ره که ی کاتبه . نووسینی : ماموستا : فاح محل عصف .
 ماموستای زمانی کوردی .

(ناهنگی سروشت) هه لیهستی :- حیسام عهبدو لکه ربم بهرزنجی

له تاریکی شو له سینهی ناسمان	پرسهی یادی روژ نه پوشتی جیهان
دهم نه که نه وه خاك و خوځ و چه م	گشتیان چاوه ربی روو ناکین بی چه م
له تاو تاریکی دهی قله شاو	نه گریتن به گور پر له قو و لی چاو
کاتی له تیوان لووتکه بهرزده کاف	شابه ری زیوین دا نه گری جیهان
نه وانهی له تاو روژا قله شان	گشتیان شاده بن به مانگی خه ندان
نه شکی رزاوی قله شای نرز	نه بنه ساوونگی زیوی سهد نرز
وینه می نه مانگه نه گرنه باووش	نه بنجه نه دهر وون وه ک بولیهی ناتهش
نه که ونه سه ما به جریوهی شهو	به کازیبهی تیژ (سایقه) ی پرنه و

[چهر خو که فهلهك ، وهك چهر خو و فهلهك ، ههر دهم لهباری
 به روژ گهر به کپک مهرخا ، شهو بی شک ، نه پیننه خوار ی]

دهشتی

تاماده کردنی
نووری ئیسماعیل نانه کهلی

دهشتی ناوی (خدری کوری شهیدی کوری عهلی) به له تیره دی
نانه کهلی به له سالی ۱۹۰۹ ز له گوندی (مهلاکغه) که گوندیکه نه که و پنه
بناری چپای قهره چوو غه وه هاتوو ده جیهانه وه، به کهم جار که چاوی کردوو ته وه
له باس و خواسی شه م و ولانه گه یشتوو، دایکی که رابهری زیانی بووه
به ساوایی به جتی هیشتوو بو جیهانی دواپی زوری پی ناچی دینه هه ولیر
وه له گهره کی (سه رای کون) نیشته جتی نه بن. له منالیه وه ده ست نه کات به
خویندن، باش ته واو کردنی قورنانی پیروز... باش ته وهی توانای ته وهی
ته پی بیچینه ناو فقه قی بان به ره و خوشناوه تی نه که و پنه ری پی بو
ته واو کردنی خویندن، زوری بهی خویندن (سوختابه تی موسته عیدی) له م
جیگیانه ته واو نه کات: شه قلاوه - سپی گره - کونه فلووسه - بیتوانه -
هه ولیر ... هند.

دهشتی له ده ور و بهری سالی ۱۹۲۹ ی ز نه گهر پنه وه هه ولیر وه به سه ر
کوچی دواپی باو کی دا دیت. شه مه نه پنه هوی به ژارمو ناخوشه کی زور بو
باری ناهه واری، نه که و پنه ده رای نه ندیشه و لیکدانه وه بو چاره سه ریه ک که
ته و براو خوشکانه ی به سه را ه جتی مان وه یشتا که ش منال بوون، به خبو کردنیانی
که و ته سه ر شانی... به لام ده رای لیکدانه وه ریگی راستی نشان داو شه مه ش
به هه ر چو پیک بوو پی لای خزم و کهس و کاری دایان بنی... شه مه سه ری
گرت و خووی به رده وام بوو له سه ر ته واو کردنی خویندن
له ده ور و بهری سالی ۱۹۳۴، ۱۹۳۵ نیجازه ی مه لایه ته سی و مر.

نه گری له هه و لیر له لایهن ماموستا مهلا (عبدالله ی ماموستا مهلا (محل امین)
 که مهلا ی مزگوتی حاجی قادر نه بی . له دوایی دا ژن دینی و نه بیته مهلا له دینی
 (داره بن) که نزیکی (۱۵) کم له هه و لیر دوور نه بی ، هه ژده سال به مهلا .
 بهتی له وی نه مینیتته وه ، وه له و ماوه به شدا فه قتی زوری هه بووه هه تا ئیجازه ی
 هه ندیکیشی داوه . . وه له هه لیه ست دانانیش که مو کووری نه بووه . له سالی
 ۱۹۵۲ له (داره بن) بار نه کاو نه بیته مهلا له گوندی (گرده چال) . پاش
 دوو سال نه گهرینه وه هه و لیر . تانزیک کو تایی سالی ۱۹۵۶ که نه بیته
 مهلا ی (خهرا به دراو) له ناوچه ی بهرانه تیا ، سالی که له م گونده نه مینیتته وه .
 له دواییدا تووشی نه خوشی نه بیته و له مانگی (رجب) ی ۱۹۵۷ دا کوچی
 دووایی کردو گیانی پاک سپارد به خاکی نیشتمان وه هه له گورستانی گوندی
 (خهرا به دراو) بیژرا .

دهشتی چهنه منالیکی له پاش به جی ماوه ، وه که (احمدو محمد . . هند)
 دهشتی چهنه دی بللیت زیره که وه هه ستیاریکی نیشتمان پهروهر بووه ، وه له
 مهلا یه تیدا هاوتای کم بووه ، زور راست و دلپاک بووه ، زور پی شهرم
 بووه بو داوا کردنی ئازادی بو وولاته کی ، وه هه ردهم بیری هه ژاران و
 ستمباران چهوساران بووه . وه هه لیه سته نیشتمان پهروهر به کانی نیشانه ی
 راستی و دلسوزی بووه که له به کیکیان دا نه لئی : -

نهی گهلی نه شرافی کوردان بو غه ربی زیله تن؟!

بوچی وا دائم خه ربکی قووتی ملک و مبلله تن؟!

بوچی واده عیه و تکبر لی دهنه پر حیده تن؟!

چاکه شهرم کن له عالهم سهر به خو کان له دهم

مهركزى خاكى سولهيمان خيانت تىكى دا
خو به خو هر چى كه هات و قووت و قهولتىكى دا

تاجى ئىستقلالى به سهرو چوو چه نه فەيكى نه دا
چه قهلوله و با به روئىشم شكا روژى نه دم
دهشتى ههستيارى زاناو بليمت هه لبهسته كانى ته نها نيشتمان پهروورى
نه بووه بهلكوو . . . دلدارى ، نايىنى ، هتد . بهسى زمان هه لبهستى
داناوه جگه له زمانه خو شه ويسته كهى خوئى (عهردى ، فارسى ، توركى) .
جگه له هه لبهست چند به ره مەيكى تى هه به هيشتا نه خراونه ته ژير چاپه وه . . .
۱ - مه ولود نامه يهك به كوردى له سه ر شيوه ي هه لبهست داي ناوه .

۲ - بروا نامه ي دهشتى .

۳ - په رتوو كيكى له دياخى (بدىسم) داناوه له سه ر چه شنى (الفيه)

گرنگترين و به سوژتە ين هه لبهستى نيشتمان پهروورى به م شيوه يه
نیشان نه دا :-

بۆ نىگه تى ئەم ميللەته بى جانە دلى من

بۆ ميللەتى ئازوور دەله زلبانه دلى من

بۆ حيدەتى ئەم كورده له ترسانه دلى من

بۆ زيللەتى ئەم كورده له گريانه دلى من

كوردينه وهرن شەربەتى رىكى بە دەماكان

ئەم مەولەكە لە دەست عالمى بىگانه رەماكان

له سهر شهروا و نه ئی :-

گو گرده نه سو تپته وه ئیمر و له زده مینا
ئینگلتره هات و وهری گرت و له دهی نا

ئپوهش هه موو و دهم سهر و مال و له ره هینا

شیاوای که بابی جگه ری کورده دلی من

سهر باسکردن و پیا هه لگوتندا ده ستیکی بالای هه بووه هه رودک له

هه لبه ستهی خوار و ده باسی بیتوانه نه کا کانی له وی فه قتی بووه :-

یاخوه بیتوانه دائم خا که کت مابا ده بی

کو نه ری بگه ی باخه کانت سهر له نوو سیاده بی

حووو و غیلمانه کت یاخودا غه میان نه بی

له و چه ند دیرانه ی سهر و وه هه ستیاری نیشتمان پهروهر (ده شقی) ده ر

نه که وی که به راستی دلسوزی راسته قینه ی میله ته که ی بووه وه توانیو به تی

وولانی خوبی ره تاو بدا به دوا ی هه ستیاره نیشتمان پهروهر دیار دکانی

تری کورد و ده ک : (حاجی قادری کوچی ، بی کس ، نه جه د موختار به گی ،

مه لاجه دی کوچی ، سه لا هند) .

هۆنراوهی گالته بازی و زهم

پیشکش کردنی

عهلی بهرده شانی

موحه مهرد کهریم شریف

بۆ ههڵپهڕکێی سێ پێ پێ و چه په پێ و که مه ره لهرز پێن :-

لوت ده کم زهمی یاری	لوت ده کم زهمی یاری
سه بهی هه تا هیوارتی	نهو رۆکه ته مام نابی
بزنان ده وره ی لێ دایه	په رچه می بنه کفره
هیستریش پێ ی لێ نایه	گێ مالاکی سه بانان
میشان ده وره ی لێ دایه	چاو قو دیلکه ی دۆشاوی
تاله بنیشتی ده ر دایه	که بووی هی لانه ی قو لته
حه فت تیره ی اتی پسایه	له چ کلاشی په رۆ پین
به سیرمه ی خاوه کرایه	ددان شه نه ی حه فت له که
دۆ ی له ناو کز کزایه	مه مکی دۆ دانه ی دۆیه
له سه ره فرشه ی گه رایه	ده سقی داری ته رو گه
له دوو که لێ خنکایه	لنگی داری قه نه دووره
له لاقانی ئه لایه	چارو گک پز دانه ی که ری
ته وره و بسته ی پسایه	قو و نی قو ته له ی ئاشی
حه فت عه ربه ی زه ره دایه	وه سته برا ییم کۆره بی

(هۆنراوهی پیا هه لدان) عه لی بهرده شانی

بۆ ههڵپهڕکێ و سێ پێ پێ و چه په پێ و که مه ره لهرز پێن :-

لوت ده کم مه دحی یاری	لوت ده کم مه دحی یاری
سه بهی هه تا هیوارتی	نهو رۆکه ته واو نابی

خالی گهردنی ووردن
به شه ژماریم بار نه برد
وہک مهلای دوازده عیلم
چاوم به قورینگه کی کهوت
دهستم ددها تهننگی
تهنگه کم ده گرتی
گریانم هات به هدهوست
وہک جو گلهی له بانان
چبغ و چهلان و چادر
هانایت به بهر ده بهم
هانایت به بهر ده بهم
سنجاقی له زوبیهی دا
دوگم له نوو لو کردن
کلاو قریش باویسه
به کراس چتی نه لوده
کانهک له خه ویم دا دیت
یار نه مامو یار نه مام
نه خوشه کی گرانم
نهوی نه منی خوش دهوی

دهستم کرد به شه ژماری
قه له مم هینا دیازی
بهئه لنان چوومه خواری
له دو شه تی زیبازی
له قورینگه ی چوومه خواری
ددها له گتی و گوارای
فرمیسم هاتنه خواری
وہک رووباری به هاری
ته دارکی به هاری
هانای به بهر خه وای ده بهم
دووه مین به بهر کلاوه
ریشه ی ده کرد بلاوه
له ناوه ندی پساوه
پیری سهری دراوه
چاروک تاخه نه واوه
گوتیان پاردت نه ماوه
یار نه مامی به هاشتی
کهوتیمه سهر ته نشتی
به تالو و کم گه یشتی
دیسانه وه نه لی :-

هانای به بهر خوای ده بهم دووه مین به بهر مه کانی

چهند سید و مهلام کرد
چندی چهند پرسیار ده کم
هیچ جوانی نه داوه
نه وول کلامی دهری
خوایه به تاقی نه نی
خوایه به تاقی نه نی
سرداری شوهران توئی
دوینیم یادی شیرین دیت
دهستم هاویشته ملی
چندسارم گوشت حرام کرد
له بوی شیت و هور ده بووم
به ژنی چیا حسین مه نی
شیخ عهزیزی قهزیزی
شیخ عهزیزی قهزیزی
له ناو تایفه ی تهران
له ناو گهری خه ناو کان
بسکی ره شه و سنی چینه
نه گهر نه بی به یارم
کورته کی شیرین که می
سینگ دوکانی عه تاران
یارم گهرده نت زمرده
حق که چتی و تیم پتی زانی

له قهله میم نه زانی
کا علی به رده شانی
شاعیری نه جنه دانی
له (بسم الله) ی نازانی
ره بی به تاقی نه نی
له به یی دوو به حرانی
هر تووم به سوران زانی
که سک و سور له ملانی
په پنجه مکت به مکتانی
هر و دک گورگی که نمانی
که تمه زوورگ و ته لانی
گهرده نی کیله شینه
لوی و مرگه را له دینه
له گهل سهدی زه ماننی
باز و قوم و شیروانی
دور و له عمل و مهرجانی
دارژاینه سهر که مبه ری
روو روش بی وه کو قه لئی
به میسقال خوی ده فروشی
تیسواران دای ده پوشی
راناگری قهزمه و پوشی
سهر مکه کولان ده فروشی

((((له ریی میللهت))))

✽ سامی عهودان ✽

ناوی خوئی (مهلا حوسین بابه ره سوول) له شاری کۆیه سالی ۱۹۱۰ از له دایک بووه . که میک له خویندنی مه لایه تی وەرگر تووه . له منالیه وه نارمه زووی هه لبه ست هۆنینه وه ی هه بووه به تایبه تی له ته مه تی (۱۸) سالی دا هه لبه ستی داناوه له سالی ۱۹۵۱ هاتسووته هه ولیر ئیستا کهش له هه ولیره پیشه ی (پینه دۆزی) یه ، ته م پارچه هه لبه ستی له سالی ۱۹۴۶ داناوه . . ته مه پارچه یه که له هه لبه ستی کانی که بریتین له هه زارو دووسه دلا په ره که به سی جار دیوانه که ی بلاو ته کرینه وه گهر خوا کردی هه وشمه ندیک بۆی چاپ بکات :-

قه لبی من گهرچه شنی لاله بیته و نهوتی تی بکن
ئاگری دوزمن دینه گیانم وهک چرا من پی بکن
شوق شوقی کهن گوشت و ئیستقنم یهک به یهک خوئی تی بکن
بی ترس من دیمه مه یدان حوکه ئازادی دهوی
گهر نه سوو تیم و نه خنکیم چون هه زارم سه ره کوئی
نه چه ناو جهرگی هه زارو شان به شانی وهک برا
روح و لاشم ئیش نه کا بۆ میلله تیکی حهق خورا
به م شهوی واترس و تاریک من نه سوو تیم وهک چرا
کومه لی دامای هه زاران چو ده بینن بچه پیش
ایم گهرین من باسوو تیم بیه خا کو خو له میش

(من نه سووتيم تو نه سووتی کئی رزگار کاخزم و خویش)

با بسووتيم به لکو گنج و لاوه کاتم پئی بگا

بیتنه مه میدان با بریژی تا حق خوی پئی بگا

تا بزایی غرق خویننه کی حق وی خوار دووه

باله بو حق خوین بریژی دهر کی دوزمن نازووه

تاله ناو میللت نه میتی فیکری نینسانی دهنی

نهک له ناو میشک بیتنی بیتنه ماده دی بو گه نی

شه عبی چاکی پئی نه خوش بی بیتنه حالی مردنی

خوشه مردن بو به لای وا هیچ و یو وچ و پر خه تهر

نهک بژی غافل به برسی رووت و قووتی و دهرده سهر

(سامی) قوربانی گه لت به قهت مژی به وزیلله ته

هر که سئی بری لهر یگه نی نیشتمان و میلله ته

نامری هر گبز دهمیتنی چو کی خاوهن خیره ته

خوت به قوربانی گه ات که نه رزی قوربانی له بو

نیشتمانی حور و سهر به ست نوممه تیکی سهر به نحو

رهنگی زردی رۆژ ، هوی رووناکي به

می مانگ نیشانه ی خوی لای چاکی به

هی گول هوا به . زردی رووی یارم

هیواو رووناکي و جوانی و پاکي به

(رِه‌وای مافه)

هه ئه‌ستی... ئیبراهیم هه‌ده‌شوان
سی به می مامۆستانیان

پیشکش: به‌و کهسه بیئت که پئی له‌ریالیست ئه‌تی وه خو ناخه‌له‌تییی...

له‌زستان تکم یۆ ئه‌هات به‌گور
هه‌میشه خووشیم لئی گه‌لی دوور بوو
تا کو بو‌ده‌ر گای چه‌ند که‌سی بردم
تا به‌کئی زگی پئی سوو و نامه‌وه
تا کو بتوانی به‌کا چاره‌سه‌ر
ئهم لاوه به‌ریه (به‌شی ناوه‌خو)
ئه‌وا ئه‌نووسم له‌یه‌که‌مین ناو
ئه‌ت ووت رزگارم بووه له‌مردن
کاروانی شادی هاته ریگه‌ی من
له‌ئێچیریه‌وه ده‌ستم کرد به‌راو
ده‌م به‌پێکه‌نین به‌ئساواته‌وه
ده‌ستم درێژ کرد بو‌داری تاوان
ئهم چێشته ئیمرو گه‌لی کولاره
منی خسته ئهم ده‌ریابه شو‌ره
چه‌ند کاری ترم به‌م کاره لکاند
گیزی کردم وه‌ک نه‌خووشی مامر
که‌وشم پئی سیری به‌دوو چاوی ساغ
به‌رده‌ی په‌نجه‌ره په‌شته‌مانم بوو
بالیفیش چه‌کو کونکی روونی بوو

سائیکم رابوارد له‌خانویکی قور
ده‌نگی تکه‌لام سازوسه‌متوور بوو
ده‌ردی ئه‌وساله کاری تپی کردم
ده‌رگای چه‌ند که‌سی پئی کولامه‌وه
منی هینایه لای به‌ری‌پوه به‌ر
ووتی تکامه له‌گه‌وره‌ی تو
مامۆستا ووتی: باشه به‌سه‌ر چاو
له‌خوشیا زمان نه‌هاته ووتن
(به‌شی ناوه‌خو) بووه‌جیگه‌ی من
له‌سایه‌ی به‌زدان کارم هاته باو
باشی چه‌ند روژی تووک هاته‌وه
ئه‌وساده‌ستم کرد به‌کار، به‌جولان
ئهم نانه ره‌قه ئه‌مه سووتاه
توو مه‌زه‌کاری پرنجی زوره
به‌مه‌ش نه‌هه‌ستم چه‌ند کوپم شکاند
تاوان لیم بووه گه‌ردانه‌ی ئاگر
پئی خه‌فم کرده په‌روکی بو‌یاغ
سو به‌م دایه به‌ر له‌قه‌و پاله سوو
به‌رگه بالیف زێر ده‌می ئووتی بوو

بو خواو بو نه وهی بۆچی کرد به لاس
 له کار به دهستی ههتا (وهزیر) ی
 بو ئیمه یان نارد ههه سیوی رزی
 ئیمه یان برسی و تینوو به ری کرد
 چاکه و پیاوه تی لای شو خهتابه
 شو چهشنی سه گی ئیمه گیر نه تگری

له دوای نانو خوان له بریتی سو پاس
 ههزار نه فیه تیم نه کرد له مسیری
 هم ووت : پاره یان له ئیمه دزی
 هم ووت : قه ماره و خانوو یان پنی کرد
 سیله و بپی نه مه گ له م چه رخه وایه
 که ی تیرت کرد بو ت نه هیشت گری

((تهفره))

نووسینی - م -

تا که ی ههه وایم
 سووک و ریسوا بم
 ژیر پای هیوا بم

نه فرمه بو نه دهی
 له ری ی دل سداریت
 کوژرا و نیس ژراوی

گیانی شیرینم

گهر سهه گهر دانه
 دهم لیک بهه دانه
 تا له م مه بدانه - یاری دیرینم
 گهر نه شکی چاوه
 جهه رگی قهه چاوه
 له من رووینه داوه - نهی نازه نینم
 روو گه ژیت ههه زار
 ژیر باری تازار
 دوژمن و بهه کار - لیک نه دهی ژینم

ئارام نهه نجامی
 پاداشی (ودفا)
 خۆم تا که سووارم
 مایه ی دلسوزی
 ئاخ و هه ناسه ی
 نهه دهرده ته نیا
 خه نه دهت روژ ژیکو
 دل بو نه خه یته
 نهه مکیته په نه دی

« گهشت »

هه ئه سته : شهزاده نه نوهره عوز پری

سی - ج -

پیشگی خور نه بدا له رووم
 له گهلا خورا بو گهشتی چووم
 خه م و نازاری گهلی کورده
 هه ر و دک هه وری به هار راپورد
 رابهرو سالاری به داد
 جیلوهی ناوی خاتوو خانزاد
 له ترسی کوردان نه له رزین
 نهی بو ئیستاده من به سه رین
 گرفتاری رنگ و شپوهن
 له کو تادا نه کن شپوهن
 خوینده واری لاتان شه رمه
 هه ر جوو لایک گوللهی گه رمه
 چاری هه ژان به ککه گرتنه
 به ک بوو نتان ری سی سه رکه و تنه

به یات زوو بوو له خه ودا بووم
 خه ریکم دی لام وا بو من
 له ربگادا پوی باسم کرد
 پیم ووت : میژووی سووری گهلم
 له ناو چوو ناوی که یقوباد
 کز بووه له هه ژوشی کوردان
 هه سوو شیرانی سه ر زه مین
 هو خور : تو خوا که ی پیم بلتی
 هه تاو ووتی : هه هه ر ئیوهن
 به زمانی لووس نه خه له تین
 دلستان بو بیگهان نه رمه
 بو یه کترتان وه کو دوژمن
 له ت له تی هوی به ک خسته نه
 هوی هیزتانه و پیش خه رتانه

هم کاروانه ی زین قو باغی دووره

به کی نه بگانی که پشت نه ستووره

به هیزی گه ل و ته نیما پیشه نگی

باوه ری راست و شه ژرشی سووره

دهنگ و باسی قو تابخانه که مان

له سه ره نای سالی خویند نه ووه ، قو تابخانهی ماموستایانی گو بزرابه ووه
بو قو تابخانهی به که می راهینان ، شوینه کی خوی بو قو تابخانهی سه بد اووه
ئیسکانی ناوه نجی به جی هیشت .

میلاکی قو تابخانهی ماموستایان لهم ساله داهم نالو گو و رانهی خواره ووه
به سه راهات : -

۱ - ناردنی ماموستا (تحسین عمر) ماموستای زمانی عمره بی بو (قو تابخانه
نهی پلهی دووم) له ههولیر .

ب - ناردنی کاک (ناصر یوسف) ماموستای پهروه ردهی و مرزش بو به غدا .
ج - گه رانه ووهی کاک (بدرخان عبدالله) ماموستای پهروه رده له به غدا ووه بو
شوینی خوی ، بو قو تابخانهی ماموستایانی سه ره تایی له ههولیر .

د - ناردنی ماموستا (نجیب عبدالرحمن) ماموستای (ماتماتیکان) -
ریاضیات - بو قو تابخانهی پلهی دووم ای ههولیر .

ه - ناردنی ماموستا (متی درمن خو) ماموستای زمانی ئینگلیزی بو
قو تابخانهی ناماده بی ههولیر .

و - ناردنی ماموستا (محسن مجل حسن) ماموستای کۆمه لایه تی بو قو تابخانه
نهی ناوه ندی ئیسکان .

ز - ماموستا (جواد رسول) ماموستای پهروه ردهی هونه ری کرا به
چاود پیری چالاکی قو تابخانه بی به ووه .

ح - ماموستا هاشم طه عقراوی ماموستای پهروه رده و هۆلمان له سوله یما
نی به ووه گو بزرابه ووه بو قو تابخانه که مان .

هه لپه ر کچی کوردی نيسماعيل حسين گابنجی

ئهووی که تا ئیسته باسی لیوه نه کرابی (فۆلکلوری هه لپه ر کچی) به ،
ئهووی گومانی تیا نه بی ئهم نه ئهووی ئیمه له هه موباره به کی فۆلکلۆره وه
دهوله مهنده به لام ئهم که له پۆره نه ته وایه تیه مان به چاکی نه خراوته بهر تیشکی
لی کۆلینه وه به لئی ئه گهر بینه سه ره باسی خاکی کوردستان وه گه شتیکی له
ناو بکین ئه بینه چۆن سر وشت کارێکی سهیری کردۆته سه ره دانیشوانی ئهم
خاکه جوانه ، خاکی ئیمه له بهر ئهووی ئاوو هه و او دارو بارێکی سه روشتی ئهو
تۆی هه به که بووته هووی رازانده ئهووی خاکه که له جلیکی بوو کینیدا وه هه ره وها
دیمه تیکی رازاوهی به شاخ و داخ له گه ل چاو گوو سو لاقه جوانه کان که هه موو
دۆل و شیوه کانی پر کردوو . له گه ل ئهو دئا ئهم هه لپه ر کچی یانهی هه به له ناو
کوردیه واری با ئه توانین بلین هه ره له سه روشتهی وه ر گه رتوو به یه له گه لئی

ئه گو نه چی chalakmuhamad@gmail.com

وه هه لپه ر کچی له ناو کوردیه واریدا چه ند به شیکه وه هه ره به شیککی دابهش
به کریت بو چه ند شیوه به کی تر . هه یچ گومان نه به که هه ره هۆزیک له کورد-
ستان شیوهی تابه تی خۆی هه به جگه له مه شیوه کانی تری به که به که ناوچه کانی
نیشمانی خۆی ئه زانی . وه بهش کردنی شیوه کانی هه لپه ر کچی ئه مانه ی
خواره وه ن :-

- 1- هه لپه ر کچی شیخانی ناوچه کانی کوردستانی عیراق .
- 2- هه لپه ر کچی سنی پتی بی :- قه ره داغ .. هه ولیر .. کۆبه .. سلیمانی .. کو کوک

۳. ھەلپەر كىي چۆپەنى. چۆپى: كەر كوك. ھەولير. كۆپە. ھەورامان. سايپانى

۴. = = سووسكىنى: دەشتى ھەولير. ناوچەي خۆشناو.

۵. = = چۆك چەمىنە: بادىنان *

۶. = = ئايشۆكى: دەشتى ھەولير.

۷. = = راستۆكى: ھەموو ناوچەكانى توردستان.

۸. = = بۆتانى: ناوچەي بادىنان. كوردستانى توركيا:

وەك (ديار بەكر) ... ھتە.

۹. = = بارزانيانى: ناوچەي بارزان.

۱۰. = = كاتيانى: ناوچەي رەواندووز.

(۱) شىخانى: ئەم شىۋەيە لە چواردە جۆر پىترە ھەرىكە لەم جۆرانە

جياوازى تەواويان ھەيە لەوى تر، وە جۆرەكانى ئەمانەن:

۱. سۆرانى ۲. بۆتانى ۳. سۆفیانى ۴. سوورچيانى ۵. زىبارى

۶. جافانى ۷. دۆمانى ۸. بارزانيانى ۹. بىتويىنى ۱۰. موكريانى

... ھتە. ئەۋدى كە ئىمە لىنى ئەدويىن سۆرانى يە: ئەم شىۋەيە وەك

شىۋەكانى ترى ھەلپەر كىي چەند لاۋپىك لە گەل چەند كچىك ياخود

ھەرىكە بە جيا جيا، ئەمانەي ھەلپەر كىي شىخانى ئەكەن ئەبى ماۋە.

يىك خۇيان خەرىك بكن تا كو بە چاكي ئىرى بىن ئەبى ئەو كەسانەي

كە ھەلپەر كىي ئەكەن لەشيان سووك بىي بۆ ئەۋدى لەكاتى جۈولانەۋەدا

كە پىۋىستە بە چوست و چالاكى ئىمامدە ئىت ئىنجا دەستى بەكتر

ئەگرن ھەرىكە لەم كەسانە پەنجەي بچكۆلە

(قچىك) ئەگرن، وە خۆ ھەلپەرىك لەبىي

چاپهت دهست پی نه کریت وه پی له سه پاش پيشان نه دري و اتا سنگی
پی بهرز نه کریته وه له دو واوه نه م پی بهی هه ل نه گريت بو پاشه وه هه مان
کرده وه به پی ی چاپ دوو باره نه کریته وه . نینجا نوره ی پی ی راسته دیت
به لام له پی ی راسته بهك جازه خرینه روو بهوشیوه ی که باسمان کرد له پی ی
چاپهت له گال نه م کرده وانه دا دهسته کان بهرزو نه وی نه کریته وه مه بهست
له مه چۆنیه تی هونری ته وای نه م شیوه به ، له پاشا روو ودر نه گيریت
دوو شه قای بچکوله نه هاوژی سه ر له نوی کرده و کانی پیشوو که باسمان
کرد دهست پی نه کریته وه ، به م شیوه به که باسمان کرد هوی ماوه کیشانی
هه لپه رکی شیخانی وه هونره جوانه کانی نه که ویته بهر چای سه ر کار به مه
نه لین هه لپه رکی شیخانی . به لام نایا بو ناوه که ی شیخانی به ؟ وهك زور
له پیره کان نه گير نه وه هه ر به کتی بیرو رایه کی تاییه تی یان هه به هه موویان به
جین به لام هه نديکیان به هیز ترن له وانی تر .

گوایه له بهر نه وه به که هۆزی شیخان له به که م جار نه م شیوه به یان کرده وه بویه
ناوی لیند راوه شیخانی له وانه به له جی ی خوی بی چونکه هۆزی شیخان
هۆزیکی به ناوبانگه له ناو هۆزه کانی کوردستان وه نه م هۆزه بهشی زوربان له
ناوچه ی بادینان وهك : - به زیدی به کان وه هه ر وه هه ب شهیک له
ناوچه ی هه ولیر دانه نیشن ، به لام نه وانه موسولمانن له

نزیک رووباری گهوره له خووارووی (کلهک) بهم لاره، هه نډیکیان له
(هیندستان) و تیران و تورکیا و پاکستان و نهرمینیا و سوریا.

هه نډیکیان نه لاین ناله بهر نهوه نیه به لکوو له ناو کوردواریدا هه نډی
ردووشته هه یه وهک نایینی لی هاتووه نه مهش له بهر نه خویندهواری یه،
گه لی جار کورژ و هیا مانگ نه گیری یا باران درهنگ نه باری نه بجا تاقمیک له
پیاوه پیرو مه لکان ههروه ها شیخه کان دست نه کن به پارانهوه له بهر خوا
که نم به لایه یان له سه رلایا، پاش نهوهی مه رامیان دینه جی تاقمیک پیرو دست
نه کن به شیخانی (واتا نه نه پیاوه نایینه کان) به شداری نه کن. یا خودبه بو.
نه ی شاد بوو نهوهی دوو هوزی گهوره که ماوه یه که دوز منکاریان له تیوان
هه بوو پی نه بجا هه ردوولا پیاوه ماقولانیان دست یه که تر نه گرن بو
دهر برینی دلنیاپی له یه کتر.

***** له فولکلوری دهشتی کوویه *****

مانگ له ناسمان بیست و سی یه

له سه سینگت نه لاف و بی یه

تا ککوو ده مرم چاوم لی یه

دانشتی یه بهرام بهرم

تیره کی دا له جگ مرم

عشتی له یلای په ریبه مرم

(ئەلەين)

(۱) بە كىك كە تووشى كۆۋ كەرەشە بوو ، قەلەپاچكە بەك يىنن لەپاش ئەوۋە كە
كۆزرا بە بەر و گوۋشت و ئىستاقانەۋە بىكوتن جوان جوان پاش ئەوۋە
بىكۆلەينن تا ئەواۋ ئەپى وە كۆۋ مەعجۋون تۆزى ئاۋى ئىپى بەيدا ئەپى ،
ئەۋئاۋە بەدەن بە كۆۋ كەرەشە دارە كە چاك ئەيىتتەۋە .

(۲) ئەلەين : بە كى قىرزال گازی ئى بگىرى تا كەر لە بەغدا نە زەردىننى
بەرەللاى تا كات ۱۱ .

(۳) ئەلەين : ھار چاۋى بە ئاۋ بىكۆۋى ھار تر ئەپى ۱ .

(۴) ئەلەين : ھەر كەس زۆر تەسبىھى (پۆسر) ھەل بگىرى ۋە جاخى كۆپر ئەپى .

(۵) ئەلەين گوۋشتى (گا) كە ھەر نە كولا تۆزى چاۋى ۋە وشك ئەكە نە ناۋ
مەنچەلە كە داى نەرزىننى .

(۶) لەبارەى كە مەتباردود ئەلەين : سالى ئىرە ۋ سالى مى بە ، دوزمنايە تى بەكى
پىس ھەپە لە بەپىنى ئەو ۋ سە گدا ، تە نائەت ئەكەر سىبەرى بىكۆپتە سەر
سەك بە ترسى ئەوۋە كە نەۋەك بىخوارا ئەۋدستى ۱۱ .

(رشتەى مروارى) * * * * *

كاميان زۆر روژدن؟!

(۱) كابر ايك شوو شەبەك دەرمانى (تەنتەربۇد) ئە كرىت لەرىى گەرانەۋە .
بدا بۆ مالەۋە شوۋشە كەي لە دەست بەر ئەيىتتەۋە ۋ ئەشكىت بۆ ئەۋەى
تەنتەربۇدە كەي بە خوراپى نەروات گوپزائىك ئە كرىت پەنچەى خوى
زامدار ئەكات ۋ تۆزىك لە تەنتەربۇدە رزاۋە كەي لى ئەدات بۆ ئەۋەى

۲ - كابر اېك له هاوينا گه رما ته نگی پي هه ل په چنيټ ، ناچار نه بيت
باوه شينيك نه كړيټ ، بو نه ودي باوه شينه كه ي نه دريټ له ناستي سهري راي
نه گرت و سهري بو رانه و شان ۱۱۱

نه يان ووتووه

- ۱ - مانگا دوشين و قهزوان ته قاندين .
- ۲ - ماسي گرتنو جلك تهر نه بوون .
- ۳ - قازي و مه ي خوار د نه ووه .
- ۴ - پياوي كوړو دوورمان .
- ۵ - وورچ و قايقاپ .
- ۶ - پشيله و كه مانجه .
- ۷ - ووشتر و حه مام .
- ۸ - نه ف نه دي و چه كه هه لگرتن .

له هۆنراوه کانی بویژی کورد (بابار اخی همه زانی))

بویژی ناوبراوه (۲۲۵) کۆچی دا له گهرمه می شه می میر جه عفری
میری مه کاری به کاند کۆژراوه ؛ شه ره که له دژی خلیقه می (معتصم بالله)
بووه ، که له سه ده می سینی کۆچیدا رووی داوه : -

میرم جه عفر بزانه	دمیمه چه ند هه زانه (۱)
ئیلی مه بی نه زانه	باری مه بی گرانه (۲)
ئیلی مه زوری بوشه (۳)	بی سه ره به بووش و گۆشه (۴)
وهك ئەف به مه ی بوشه (۵)	ئایا هه مه نه خۆشه ؟
پسر دوزمن و نه یارین	دگه ل هه ف دوو ده خارین
خویابه وا دیاره (۶)	بستی دزانیت نه یاره
کوویی سه رو هه داره	له وتی مینا کستی ماره
(داسن) و همی گوندی (۷)	دگه ل چه ند ئیلی زاوه ندی
گه یین بناف و چه ندی (۸)	وایس و بنام و هیندی
که هه ف ببن بهك کیشه	چه ما سه رم ده ئیشه
مینا مرار دکیشه	نه یار بدار دیشه (۹)
کالین و درن به هه فرا	لاوین و درن به ته فرا
دهس خه نجه رین سه د فرا	بساز و ماز و ده فرا
هه رن و قاری و دک شیر	بنه چا را بکن شیرا گیر
چه پی مه دا ببن شیر	جه زن و به هارو یازیر

(۱) ده می مه : کانی ئیمه ، هه زانه ؛ گرنکه .

(۲) بی (یار بده ره یکه بۆسه) .

(۳) پۆشه : زۆره .

(۴) سهه به پروشه : هيچ ديار نين : گوشه : گيزه .

(۵) وديك ئهف به مهی پرۆشه : هموو به ئارهق سهه خوشن

(۶) خويابه : بئي گومان .

(۷) داسمن : گونديك .

(۸) گهرسين : به ناوبانگين .

(۹) سهه ژمارهيان كه بن كه كاتيك كه به ديل نه گيرين .

كۆفاری تیشك هم ناخافتنهی خواروهوی له گهل به ریوه بهری قوتابخانه.

نهی مامۆستایانی کچان خوشکه (علیه الصقال) کرد :-

۱ پ : سالی بار چهند قوتابی له قوتابخانه که نان دهر چوون ، وه چهند قوتابی

ماوه ؟ قوتابخانه که نان تاج راده بهک توانیهتی زانیاری بلاو بکاتهوه ؟

و :- سالی بار (۶۱) قوتابی دهر چوون نیستا (۸۸) قوتابیمان ماوه . له

بارهی رادهی زانین و رووشن بیر بهوه تهوانم بلیتم قوتابخانهی مامۆستا-

یانی کچان چا کترین دهسگایه بۆ بلاو کردنهوهی رهوشهه بیری له

تیوان ئافره تاندا که هوش لایهکی تهوای گهله . چو نهک مامۆستا چ-

پیاو بئی چه ئافرهت مهشخه ئیکی روونه بۆ لا بردنی تار یکی و روون کر-

دنهوهی ریگهی گهل .

۲ پ :- نه گهر قوتابخانهی مامۆستایانی کچان سالیکی تر به جو ریگی تر

کرایهوه پیشنیازتان چی به لهو بارهوه ؟

و :- نه گهر قوتابخانهی ناوبراو به جو ریگی تر کرایه ره پیشنیازمان هوهیه

وانه کانی زمانی کوردی زور بک یسن بۆ هوهی مامۆستا بستوانی

پښوېستی خوږی له پاشه روژا پښی چی به چی بکات . به تایبه تی که پیر و له
قوتابخانه سه ره تایبه کانا کور ديه ، ههروه ها داوا نه کم که وانه پهروه ده بيه کان
زور بکرین تاماموستا چاکتر ناماده بکریت بو پهروه ده .

۳پ : آیا قوتابخانه که تان نه و مه به ستانه ی که خراونه ته سه ره نه ستوی هیناوده ی ؟
و : قوتابخانه ی ماموستایانی کچان به مه به سته کانی خوږی چاک هه لسوده که
نه ویش ناماده کردنی ماموستایانه بو قوتابخانه ی کچان به ریکترین شیوه ی
پهروه ده .

نه توانم بلیم نه و ماموستایانه ی که له م قوتابخانه ددر چوون توانویانه
تاراده به کی زور منالانی دو وار وژی گهل به چاکترین شیوه پهروه ده
بکنو فیری زانین و زانستیان بکن .

۴پ : نابا پښوېسته قوتابخانه ی ماموستایان بیتی ؟ وه له بهر چی ؟

و : به لی زور به پښوېستی نه زانم که نه م قوتابخانه یه له هه موو غیر اقا دانه خری
له بهر نه و دی پښوېستی زوره به ماموستا وه له بهر پیش خستی نه م گهله ،
چونکه هه ماموستایه بتوانی بناغه ی گهلی سه ره که وتوو دار پژی . هه
چند بلیم له باره ی ماموستا هه ر که مه له بهر نه مه به سه که بلین : -

✽ کاد المعلم ان یكون رسولا ✽ .

له دواپی دا سوپاسی گو فاری تیشک نه کم که دهر فه تی دا بو نه م چاو پی که وتنه

علية الصقال

به رپوه بهری قوتابخانه ی ناوه ندی کچان

هه ولیر

(میشرووی ههولیر) نووسینی: عه بدرلله فه رهادی
وهه گیزی: حه مه سالح فه رهادی

ههولیر ئهه شاره دپیرینه به که له سه ده کانی زور کونه وه تا کو ئیستاش
ناوبانگی به ناو هه موو جیهانا بلاو بو ته وهو خۆی به گشت میژوو ناسه کان
ناساندوو.

ئهه شاره دپیرینه ئه که بوته ئیوانی دووزئی گه وه که به زئی گه وه
(بادینان) وه زئی بچووک ناو ئه برین. سنووری ناوچهی ههولیر له خۆر.
ئاوایه وه رووباری (دچه) به وه له خۆر ههلات باکوور به وه ئیران و تور کیمایه
ههولیر کونه تی خۆی به هه موو که سیک سه مان دووه هه موو که سیک به
شاریکی کۆنی ئه زانی، به لام ئایا دروست کردنی ئهه شاره بوچه چهر خیک
ئه که ریته وه؟

له راستیدا ئههه روون نه بیته وه به لام هه موو میژوو ناسه کان له سه ره ئهه
باوه رهن که له ده ور به ری حهوت هه زار سال پیش ئیستا هه ره بووه.

ههولیر له چه رخی به ردی کۆنیشدا نیشته جۆی ئاده می زادی کۆن بووه
که به ئاده می زادی (نیاندر تال) ناسراون (له بهر ئهههش بیان ووتر اووه
ئاده می زادی (نیاندر تال) چونکه پاشماوهی ئههه جۆره که سانه
له دۆای (نیاندر تال) که دۆلیکه له وولانی ئههه مانیا
دۆزراوه ته وه، وه له ئههه کۆنی شانه ده ریشاهه مان پاشماوه
دۆزرراوه ته وه، که ئههه جۆره ئاده می زاده له ده ور و به ری

ههشت ههزار سال له مه و پيش له كوردستان دا ژياوون وه به لنگه ي
نهم ووته به شمان نهم پشكینه ره زانیاریانه بوو كه له باكووری عیراقا
تانیستا كراوون . له پشكینه ره زانیاریانه نهم پشكینه ی كه ماموستاو
پسپوری شوینه واره كو نه كان (سۆلیکی) كروویه تی . له دورو بهری
سالانی ۱۹۵۱ - ۱۹۶۰ له ماوه یه دا ماموستاو پرۆفیسوری ناو براو بههوی
زیره کی و نازابه تی خوی و بههوی نهو زانیاریه بهرزی كه هه بوو تسووانی
نه شكه وتی شانهددر پیشكینی كه كه وتوووته باكووری رۆژ ناوای ناوچه ی
هه ریر ، وانا نزیك (خه لیفان) ه پرۆفیسور (سۆلیکی) دراساتیکی «نرگو»
لۆجیای « بهرزی كرووه چند په یكریکی نیسکی ئاده میزادی نباند مرتالی
تیا دۆزیه وه نهوه كه زۆر به ی نهم په یكرا نه له دورو بهری سالانی (۵۰۰۰۰)
په نیجا ههزار هه تا (۸۰۰۰۰) ههشتا ههزار سال له مه و بهر نه گهریته وه .
ههروه ها چند په یكریکی تریش نزیك گوندی (زاوی چه می) كه نزیك
شانهددره دۆزیه وه كه كو نترین گونده له كوردستانی عیراق دا .

ههروه ها پرۆفیسوری ناو براو بۆی روون پوته وه كه نهم ناوچه یه
په كه مین ناوچه بووه كه كشت و كالی تیا كرابی ، ههروه ها په یمانگه ی رۆژ
هالات له (شیکاگو) چنده تیرراوی بۆ باووری عیراق نارد به سه رۆكابه تی
پرۆفیسور (بسرۆ دۆر) نهم نیرراوه گه شتیکی به كوردستانا كرد له گوندی
(گردماتك) زۆر شوینه واره به لنگه ی وایان دۆزیه وه كه ئاده میزادی
كو ن له چه رخی بهردی كو نندا له ناوچه یه ژیاوون .

بئی گومان هم پشکینه ره زانبارانه بویان ساغ بوتوهه که هم ناوچه به
 شوینی ناده میزادی کۆن بووه ، تیئجاله شهسکونی ناوبراو (شانهدور)
 حوت به بکری ناده میزادی نیانددرتال دۆزراوه تهوه که هر به کیان جباوا-
 زیه کی زۆریان له گال ناده میزادی ئیستادا هه به که پیان ته لئین ناده میزادی
 (هۆمۆ سامبیان) و اتا ناده میزادی خاوهن بیرو هۆش . وه هر لهم ناوچه-
 به شدا چهند (کهل و په لئکی) له بهردروست کراو دۆزراوه تهوه که ناده میزادی
 هه کاته له کۆنایی دهوری بهردی کۆندا دروسنیان کردوون . ههروهه ها-
 نهو به بکهره ئیسکانهی که له گونده میرووی به که (زاوی جهمی) دۆزراو-
 نه تهوه ، ههوه مان بۆروون نه که نهوه که ناده میزادی هم ناوچه به بۆ به که مین
 جار له گیتیدا فسیری کشت و کال و مالس کردنی ئازال بوون . ههوانه
 له سهروه نووسیمان هه مووی ههوه مان بۆروون نه کاتهوه که ههولیر کۆنترین
 شاره له سهر رووی زه مین وه له دهوری پاش میژووشدا هر هه بووه ، له دهو-
 ری پاش میژووشدا به که مین تسیره هاتوته ههولیر تسیره (گۆتی) که
 تیره به کن له ئار به کان هم تیره بهش له چپاکانی زاگرۆس و خوارووی دهریای
 قهزوین هاتونه ته ناوچهی ههولیر له دهوور بهری (۴/۰۰۰) پ . ن .
 ههروهه ها (سۆمه ره کان) یش که به شیکن له تسیره ی گۆتی له دهوور بهری
 سالی (۴۰۰۰ پ . ز) له سهر شایۆی میژوودا له باشووری عیراق نیشته جتی
 بوون .

(☆ کولیره و مانگک ☆) نووسینی : ۴۰۰ بدولته بهشیو

مامه ندی هاوریم نهو روزه زور له خو بانی بو ، شانازی به سهر کهو -
تهه کانی ئاده میزادهوه نه کرد . پاس ههر پاسی (مانگی دهسکرد) بوو که خه ریکه
نه چینه ناو جهر گهی مانگک و ئاده میزاد دست به سهر سروشنا نه گری .

نهی ووت : ها نهوا لهو روزه دا ئافره تهکی وه کو - فالتیا - له دهه وری
زهوبدا سوو رایه وه و هره شهی له گه وره ترین نه پی سروشت کرد . گه بشتینه
بهر ده رگای مزگه وتی (بازار) ده نگینکی کر بانگی کرد : - مستهرا ! مستهرا !
ناورم دایه وه .. پیاو پکی له ر و لاواز ، ده ماره کانی قول و پاسکی سوو بندت
نه خوارد تیره ماری ره شن .. چاره نه ره مه کانی وه کو دوو گومی ژیر گه ویر
وا بوون .. منالیکی نیمچه زیندووی ته من شهش جهوت سالان سهری نابووه
سهر لارا ایکی رهق و تهقی . کچیکی ژیکه له له ناوه راستا وه کو پشله ی رهش
پهلی لی هاویشتبوو ! ئافره تیککی پی خواص . ملی چه مابووه به سهر شانیا
پر چه ره شه قه نه که ی قهف قهف لیک تورا بوون .

دهسته کانی در یژ کر دوله پیی خو ی کرده وه به ئینگلیزی تی ی گد یاندم
که خو ی و مناله کانی بر سین . له مهش زیاتر چند ووشه به کی تری لپی تی گه -
یشتم (ئیسلام . . . پا کستان) ناشکوری نه پیی نهو چند ساله ی له قوتله
بخانه ی ئینگلیزیم خویند بوو به شی نه وه ی نه نه کرد شتیک بلیم . . . ۱

دهستم بږ گيرفانم بردو (۳۰) فلسه کم له گڼل جارگی گيرفانم هاته دهری
بی لیکدانهوه خسته ناو له بی رهشی پایوه که . نهویش بی نهوهی سهرنجی
بدات له بی خوی قوچاندهوه سوپاسی کردم . . .

هاوریکم ویستی بروات بهلام نهم هیشت ، راوه ستام وهک بلای ته ماشای
چه ند باله وایکی سهر شایو ته کم یاچه ند لاپه ری بی له چیر وکیکی (تراجیدی)
ته خوینمهوه ا نهم هه لویسته خه ماوه زوری نهو یست به نیسبت من به جوړی
ته گهر شاعیر بام گهر مترین شیمرم بوی نهووت . . . بهلام وا بزاتم له گڼل
نهوهی شاعیریش نه بووم به چاوی شاعیریک سهرنجی نهو منالهم دا که وا
سهری نابووه سهر رانی باوکی کلاولی ، به لای منهوه خوته که کی وای
نشان نه دا که خهوه نه بیستی ، خهویکی ئیجگار خوش و به تام ، خهوه نه بیستی
به پارچه کولتیره به کی گهرم و گور ، خهوه نه بیستی به کولا نه کانی (کهراچی)
نهو شاره ی تیایا چاوی پشکوت .. خهوه نه بیستی به منالهم ووردیلانه ی له .
که لیانا یاری نه کرد له زمانه که یان ته گه یشت . پر به دل حهزم کرد له و خهوه
خوشه هلی نه سینن تا نهو کانه ی پارچه نایکی بچکولهی بوی په پيدا نه کن .
داوام له مامه ند کرد برؤین .. به دهم رؤیشتنهوه و وتم : مامه ند ، ناده میرزادی
سهدهی بیستمین زهمینی پر کردوه له برسی به تی و خولین و فرمیستک ،
ئیسقاش به خیلی به مانگ و نه سئیره کان نه با چونکه نهوان دوورن له دلی . .
دووزن له برسیه تی . . . گرتی مانگ وهاموو نه سئیره کان پوولیک ناهینتی تا کو
ناده میرزادیک دیل بی برسی بی

ژیان و هیوا نووسینی عومر سید موحه ممد بهر زنجی

ژیان پره له هیوا . . .

بئی گومان هموو که سیک له ژیا نیا (به لای که میه وه) ته نیا تا که هیوا به کی هه به.

ئینجا هه هیوا به که به پئی زۆرو که می و نرخسی پئی که یشتنی خواوه نه که ی

هه وئی بۆ هه دا له پیناوی هه وهی که هیوا به که ی بینه دی . وه ئاشکرایه که هه

هیوا به که بئی ماندوو بوون و هه وئ دان داریکی بئی به ره . ئینجا له بهر هه وهی

که هیوا که لای چه شنی هه به :-

پاکی و ناپاکی راستی و ناراستی . . هه .

هه مهش به پئی خواوه نه که به تی یا خود هه وهی ره نه پئی بۆ هه کیشتی .

به لای هه هیوا به ی لیره دا مه به ست بئی ته نه هیوا ی پاک و راسته به س .

وه هه هیوا به که خوا بی بئی وه له سنووری به پرده ی راستی ئایینی خواوه لانه دا .

له بهر ژینی باخی مرو فایه تبه وه دهر نه چئی چاوه دروانی مان و سو و دی که لو

نه ته وهی تیا بکری ، کارو کرده وه و ری و شوینی له سهر چاوه به کی راستیه وه

هه ل بقولئی .

به رازه به کی دلسوزانه به ره ورده بکری ، ئایا هه هیوا به هه توازی هیوا ی

په رۆزی بئی بووتری .

بئی گومان هیوا ییک که هه هه موو مه رجانه ی تیا بئی هه موو که سیک

ناتوانی به شوینیا بکه وی و ناوی خووی له لسته ی هیوا

په ورو رانی راسته قینه سو مار بکا ، ته نها مرؤفنيك كه دلنيكي پاك و راستي
هه بي ، بيرو باو دريكي به تيني به نايين و نيشتمان و مرؤفايه تيه وه هه بي . .
هيزو بازو به كي پتهوي هه بي . . جانهم چوره هيو ايه چو نكه دووره له خو به رستي
و هسوودي هه بؤ گشته هه رچه نده مرؤف له پيناويا برس نهجي و بجه نكي و
نازار بچيزي هيشنا هه كه مه .

هه وه كو ناشكرايه وه كو دريايه كه كه زور قوول و فراوان بي هه سوو
چوره رووداويكي تيا روونه دا . له خو شي و ناخوشي ، شادو خه م ، نازار و
مه بهت ، سه ربرزي و نرمي ، پيشكه و تزو دوا كه وتن .

هيج سووش له ودا نيه كه يه كيك بكو پته ناو جه رگه ي كار دود هه سوو
شنيك نه بي نازار نه دري . . . خه م نه خوا . . .

به لام له بهر نه ودي كه ناواتي ماني گهل و نيشتمانه كه بي پيوسته هه رگيز
بي نو ميده نه بي به دوا كه و تنيك يان به شكائيك هيو اي نه بري وده هه سوور بي
له سهر داخوازه كه ي و دلي روون بي له سهر نه ودي كه رؤزيك هه ردي بگانه
هيو ايه كه ي و بجه سيته وه . بازيانيس هه ر ناخوش بي چو نكه (هه رچه نده
زيان ناخوش و تاريك بيت ، هيو ا و دك نه ستيره ي ناسمان گهش ترو جوان
تو نه بيت) . وه هه روه ها له به نده به نرخه كاني خو شمان وو تراوه . .

گووم تا قوول بي مه له ي خو شتره .

سه رنجيك

گوٺاره که مان له ژير چاپا بو که سه ركه (احمد حسن البکر) به ياننامه
 ميژوويه که ي (۱۱) ی ناداری بلاو کرده وه . ئيمهش به بونهی نهم رووداوه
 گرنگه وه ، به بونهی کوٺایي پئی هينانی شهري برا کوزی و گه رانه وهی هينی
 وئاسایش بۆ وولا ته خو شه و بسته که مان و گه یشتنی گه لی کوردی قاره مانمان
 به مافه ره واکانی و وەرگرتنی فه رمان ره وایي خوٺی (ئۆتۆنۆمی - الحکم الذاتی)
 له چوار چپوهی کوٺاری عیراقا ، کوٺاری کوردو عه ره بو که مایه تیه نه ته
 وایه تیه کان ، به م بونه گرنگ و نرخ داره وه پر به دل و له ناخی ده روو یتکی بی
 گه ردو پاکو له قوولا بی ههستیکی نیشتمانی دلسوزانه وه پیروزبایی له خو مان و
 هه موو دانیشوانی عیراق نه که ین وه هيو ادارین که له وه ولا گه له که مان به و پیری
 چالا کیه وه نهم مافه به هاداره به یاریزیت و خه ریکی دروست کردن و ئاوه دان
 کردنه وهی وولا تی عیراق وه به تاییه تی کوردستانی نه به زمان بیٺ ، ئیتر بۆ پئشه وه
 بۆ چه سپاندنی نهم ری که وه ته میژوویه وه پته و کردنی برا یه تی کوردو عه ره ب .
 هه ره ها به بونهی جه زنی نه ورۆزی پیرۆزه وه که بۆ یه که م جار به شیوه به کی
 زۆر جوان و نایاب و ری که و پیکو زۆر به شادمانی دووا به دووای جه زنی
 ناشتیه وه له سه رانه سری کوردستانا و له گه لی شوپینی تری عیراقا ئاهه نگي
 گه وره ی بۆ گبیرا . پیرۆزبایی له گه لی کوردمان نه که ین و هیوامان به تینه
 هه موو سائیک به کامه رانی و سه ره به سقی یادی نهم جه زنه ی نه ته وایه تیمان بکهینه وه .

زمان نیشانه‌ی میله‌ته نووسینی: انور محمد شریف

ناشکرایه که هر گه لیک زمانی تاییه تی خوی نه بیت به میللت ناز می‌ری
وله ژیر پیله قه‌ی کاروانی گه لانداندا نه تاوینته‌وه ، چو نکه زمان قه لغایتیکه
به‌گری له مانه‌وه‌ی میللت نه کات و سه‌ر چاوه‌یه که بو پیشکوتنی و شارستانی‌ه تی
گه‌ل وه قو ناغیتیک بو گه‌بشتن به هیوای دوار وژی گه‌ل .

کورد گه لیک کونی ئاری به هر له سه‌ره‌تای میژوو و وه و اتا هزار سال
پیش « مسیح » له ناو خاکه زی‌رینه‌که‌ی کوردستاندا جئی نشین بووه .

گه‌لی کورد و وه وو هموو گه‌لیکی سه‌ر نه‌م زه‌مینه‌ خاوه‌نی زمانی تاییه تی
خویه تی که سه‌ر چاوه‌که‌ی نه‌گه‌رینته‌وه سه‌ر زمانه‌که‌ی کورد که (مادی) به
که‌تاوینته‌ی پیر وژی زه‌رده‌شت پیغه‌مبهری کوردی پی نووسراوه‌ته‌وه .

زمانی کوردی هر وه کوو کور په‌یه‌کی زیندووی ددروون پاک له‌خاکی
کوردستان له‌دایک بووه ، وه‌چاوی کردووته‌وه به‌ئاو و هوای چیا به
به‌رزه‌کانو شوینه‌ سر و شتی به‌ رازاره‌کان خوی په‌روهرده کردوو .

خوی له‌پوته‌به‌کی تاییه تی دارشوووه ، وه‌هیزو توانای داووته‌به‌ر خوی تاوه‌کو
بوته‌ه بلیسه‌به‌ک پیشه‌نگی کاروانی کوردی کردوو له‌شوانی شووم و پیر تاریکیدا .

زمانه‌که‌مان هر له سه‌ره‌تای په‌یدا بوونیه‌وه هزاره‌ها گیر و گرتی هاتووته
رینگای و چه‌نده‌ها تو سپو ته‌گه‌ره‌ی کاریگه‌ری بو داندراووته‌وه ، وه
چه‌ند ده‌ستکاری تیا کراوه ، وه‌زور ناشین و چه‌کوشکاری کراوه‌وه
چه‌نده‌ها گه‌لانی داگیر که‌ر ویستووبانه بو به‌رزه‌وه‌ندی خویان زمانه‌که‌مان

له تاووی خوږاندا بیتاوپلنه ووه، بهلام گیانی زویانه که مان به هیز تر بووه له پولا،
 به قهده توژ قالیك کاری تیا نه کراوه، به لکو خهرمانی زبانه که مان دوه له مهنه تر
 بووه و به بلیسه ی پیشکوتنی که شاهه تره و پهری سه ندووه. له کاتیکدا که
 دانیشتوانی کوردستان به ناو دولا و هردوو چیاکانی بلاو بوتوه و نه نیشتم.
 نه که مان پر لهلوونکی بهرزو و رووباری که وره نه مه بووه هوئی نه مه ی که چند
 شیوه ی جیا جیا له زویانه که مان په بدایت چونکه ریگی هایات و چو ته نیا به
 پیاده ی و سوار ی بوو بو به بده گهن بو ماوه ی چند سالیك بادینی به ک یان
 سو رانی به ک و هیان لووری به ک به کترین نه دی. په بدابوونی نه مه شیوانه
 وانه بی بیته هوئی له ت و پت کردنی زویانه که مان به لکو هر به ک زنجیره به نه
 بو پیشکوتنی زویانه که مان و شووره به کی پولا ین بو بهرگری زویانه که مان
 وه تیکه لاو نه بوونی به زویانی بیگانه. و به ریك خستی نه مه شیوانه باری
 گران نه که وینته سه شانی نووسهرو زانایانی کورد بو پیک هینانی کو مه لگای
 زانستی و نووسینی فهره نگی تازه بو نوواندنه و ی نه مه شیوانه بو نه و ی برای
 که مانچی بتوانی به ناسانی له برای لووری و فلی و زازایی بگات که نه و هوش
 رازه به کی که وره ی نیشتمانیه بو پیش خستی زویانه که مان له مه بدانی هونرو
 و بزوه نووسیندا. و ه که شه کردنی راده ی زانیاری که هو به که بو بهر ز
 کردنه و ی گیانی نه ته وایتی کوردو دوانه که وتنی له کاروانی که لاندنا به ره و
 ناسو به کی رووناکو زیانیکی به ختیارتر.

نه گهر سه رنج بدينه زمانه که مان نه بينين دووره له ووشه ی بيگانه
به پيچه وانه که کو نريني زماني تايبه تي گه له که مانه نه مهش له بهر چند هو به که
که کوردستان شويني سهخته بو بهر گري له دوژمن و بو به هميشه دا گير که ران
ويستويانه بيکنه مؤلگاي باره گاي خويان بو بهر گري کردن له مانه وهی و عزال
بونيان به سه ر ته وای گه لاند .

وله سه ر نيکی تر خاکه که مان زور به پيت و به ره که نه بو به هميشه دا گير که ره
برسيه کان چاويان تي بريره بو روو تاندند نه وهی به رو بومي نيشتمانه که مان
بو به هميشه دا گير که ران ويستويانه زمانه که مان له ناو بارن که نه پيته له ناو
چووني ميلله ته که مان وه زماني خويان به سه ر گه لي آورد چه سپاندووه .

نينجان نه گهر سه بری ميژ وومان بکين سه ر ده ميک له ژير ده ستي فارسه کان
ده ميک تور که کان له ژير په رده ی ئيسلام وه کورديان چه وساندو و ته وه و زو
بانه که يان قه دهغه کردووه ، هه ره ها زماني عه ره بي کار نيکی زوري کرده سه ر
زمانه که مان چو نکه زماني (قورئان) بو ، وه ميلله ته که مان له ناخي دبروو نه وه
په برده ی کردووه و نه ی کات .

وله سه ر نيکه وه هميشه دهر او سي ی نه م گه لانه بروين و نه م هو يانه بو
که ووشه ی فارسي و عه ره ی و تورکی بيکه لاوني زمانه که مان بو .
وه هميشه زماني نه م ميلله تا نه ی سه رده زماني تايبه تي ده ل ت بووه .
وه کورديش وه کوو گهلاني تري ژير ده ست هميشه لاساي گهلاني زال و
کار به ده ستي کردوونه ته وه به تايبه تي له وومين و قسه کردن دا .

زور جار خه، مانی زوبانه که مان له ژیر چه نجهری گه لانداه شه نه و گیره کراوه
 به لام شیرانه بهرگری له مانه وهی خوی کردووه وه کو کیویکی ناگرین سهزی
 شور نه کردووه بو هیچ گهر دش و گهرده لوولیکی رۆزگار وه هر به پاکی
 ماوه تهوه هه تا کو نه سرو که بلیسهی پیشکوتنی میلله ته که مانه وه پیویستی
 سهرشانی نووسه روزانایانی کورده که در یخی نه که نه له گه شه کردنی زوبانه که مان
 وه پیش خستی که هو به کی گرنگه بو گه یشتن به چاره نووسی گه له که مان .

کوفاری تیشک پیرۆزبایی پیشکش ته کات به هه موو
 بو ییز و روشن بیریکی کورد به بۆنه ی دامه زانندی
 (به کیتی نووسه رانی کورد)

سه رچاوه کان :- (۱) میژووی کوردو کوردستان .

(۲) کتاب التآخی (۳) فهره نگی خال .

چاپکراوی نوی

[له شاری ههولیری کۆل نهدهر]

۱ - بهرگی دووهی (بنچینهی ووتنهوهی زمانی کوردی) نووسینی مامۆستا حه مه کهریم ههوارمی ، مامۆستای پهرورده له قوتابخانهی مامۆ- ستایانی کورمان . ناوبراو بهم پهرتوو که له ئینییکی تری له پهرتوو کهخانهی کوردی دا پر کردهوه و بناغههی کشته بهکی تاییهتی تازهی له جیهانی پهروردهی کوردی دا ، دامهزاند .

۲ - چیرۆکهکانی (محهمه مهولود « مه م ») کۆمه له چیرۆکیکی شۆرش گیرانهی نایاب و نازهن ، کهویژهی کوردی ههتا ههتا به شانازیان پیوه بکات ، مامۆستا محهمه مهولود بهم کۆمه له چیرۆکه ههنگاویکی تری بهروه لووتکهی ویژهی کوردی ناوه ، بهم پونهوه گوڤاری تیشک پیروزی بهکی گهرم له مامۆستای بو یژه نهکات و داوای بهردو پیشهوهی لی نهکات .

۳ - (گۆلی ژاکاوی کوردستان) (نهوڕۆز و بههار) ئهم دوو پهرتوو که ههر بهک بریتین له کۆمه له هه له بهستییکی نایاب و جوان ، له نووسینی بو یژهی پیری چالاک : مامۆستا حه بیب مه نی میرانی .

۴ - بهستهی گومان : کۆمه له هه له بهستییکی نایابن له نووسینی بو یژهی لاو : کاک عبداخالق سهرمام .

۵ - سهروودی سهرکهوتن : نووسینی کاک مهجید هیرش .

۹ - حاجی قادر : چاپی سێ بهم . گردو کۆر دهنوهی مامۆستای

به ریز گیوی مو کربانی .

۶ - دیاری مهلا نهمه دی کوئی . گردو کو کزنده وهی ماموستای کورد

پهروه گیوی مو کربانی .

۷ - دیوانی نه سمه د موختار به گی جاف . کو کزنده وهی ماموستای ناوبراو

گیوی مو کربانی .

۸ - له یله و مه جنون . چاپی سنی به مین . له سه ره نه رکی چاپخانه ی کوردستان

چاپ کراوه .

۹ - باوه ری ئابین . له سه ره نه رکی چاپخانه ی کوردستان چاپکراوه .

۱۰ - سه ماو زه مین . « « « « « «

۱۱ - ئاسۆی چل چیا : چاپی به کم . کو مه له هه لبه ستیکی ئایاب له

دانانی ئاگر (عو سمان حاجی عومه ره) کۆنی .

شاخم نه دیوه له سه ره بالی میش

به باله فرکه بر ووا به ره و پیش

که چی وار و زگار چیر یان دیه گویم

هه مو و شت نه بی به بی کیشه کیش

ئیراهیم نه سمه د شوان

گفتو گوئیہک

گوٹاری تیشک ئەم ووتو ویزەوی خوارەووی لە گەڵ مامۆستای
زمانی کوردی لە قوتابخانەی مامۆستایانی کچان (خاتوو نعمت شاگرد)
داکرد .

پرسیار : قوتابخانە کەتان تاج راددە بەک توانیویەتی رازەوی زانست و
زانباری لە گوٹاری ئافەرەت دا بکات ؟

وەلام : ئەووی گومانی تیا نەبێ قوتابخانەی مامۆستایانی کچان تاراددە بەکی
زۆر توانیویەتی زانست و زانباری بلۆ بکاتەو بەرێگەیی ئەو
مامۆستایانەی کە ئەم قوتابخانە دەرچوون ، هەموومان ئەزانین کە ئافەرەت
لەم ولاتەدا گەلی دووا کەوتوووە و پێویستی بە زانباری هەیە ، ئێمە لەم
قوتابخانەدا هەولی ئەوەمان داوە کە ئەم قوتابخانە کە ئە بن بە مامۆستای
باشەر ژۆ بە چالاکانە تەقەلای بلۆ بوو ئەووی زانست بەدەن لە قوتابخانە کاتدا
وە درێفی نە کەن .

پرسیار : بیرو راتان چی بە بەرامبەر بەمان نەمانی ئەم قوتابخانە بە ؟
وەلام : پێشەکی من لەو باورە دام زۆر پێویستە ئەم قوتابخانە بە هەر بەردەوام
بێ ، چونکە تائێستەش زۆر بەی ناحیە کانی ناوچەیی هەولێر قوتابخانەیی
کچانی تیا نی بە ، ئەگەر قوتابخانەیی کچان لەو شوێنەدا بکریتەو
پێویستی زۆر بە مامۆستا ئەبێت ئەگەر ئەم قوتابخانە نەمبێتی

ماموستا له کوی مه هیتر ی . نه مه له لایه که وه له لایه کی تره وه ، زور به ی
 مهردوومی نه م ناو چایه به هزارن له بهر نه م هژی به نه و کچانه ی که نه یانه ویت
 بخوینن دهستیان نا گاته به غداو زانستگا ته واو بکن به ناچاری دینه
 نه م قوتابخانه ، ته نانهت نه توانم بلیم زور به ی کچان که نه یانه ویت
 بخوینن هیوا و نامانجیان نه وه به بچنه قوتابخانه ی ماموستایانی کچان
 نه گهر نه و قوتابخانه نه مینی و دا بخری و اتا زور به ی کچی هزاره کان
 له خویندن نه گهرینه وه ، که وا بو نیمه زور به پیوستی نه زانین نه م قوتاب
 بخانه ههر بهر دوام بی و دانه خری یان به جور یکی تر بگریته وه به و
 مهرجه ی که پهیره وه کانی دهسکاری به کی چاک بگرین و بایهخ به زمانی
 کوردی بدری .

پ / بیرو راتان بهرام بهر به کوفاری تیشک چی به ؟
 و / زور سوپاسی کوفاره که تان نه که بن که نه م دهر فته ی داینی ، تو مید
 هه به سال دووای سال به بهر گیککی قشه نگ و رازا وه تر دهر چیت .

که لکی بیر کردنه وه چی یه ؟

نووسینی :- بهیمان جه مال بهرزنجی

مرؤف کاژی له هندی کار بیر که هه وه به شتیکی ناسایی نه زانیت بو نه نجسام دانی ، به لام بو جی به جتی کردنی به شیوه به کی دروست نه بینیت که به دهها که ندو کوسی بو دینه ریگه وای لئی که کات که نه نانهت ناتوانتی به شتیکی زور که میشی لئی نه انجام بدات . بئی نه وه ی بانی نوز قالیکیش بیری رویشتی به لایه کی تر دا بو دیار بوونی نهو بریارانه ی که نه یه ویت بیدات لهو بیره کاردها لیره دا (بیر کردنه وه) ووشه به که که کات و شوینی تایه تی نی به بو به کار هیئانی زور ریگه وتی وانه بی به هوئی له ناو چوون و قه لاجو کردنی نهو مرؤفه .

بیر کردنه وه ته نهها ووشه به کئی به بووتری و بهس بی نه وه ی سه ره نجسام و اتاکی دیار بکرین ، چونکه بیر کردنه وه له کار یکدا ده واری ژور وون نه کانه وه وه بیر کردنه وه له رووداو یک به سه دان رابر دوو دینیتنه وه کابه ، لیره دا نه بی بزانی بوچی نهو ههسته دیاری کراوه دینه بوون ؟ وه که لکی چی به له لهشی ناده میراد دا ؟

بیر کردنه وه ههستی که له دهروون و هوشی مرؤف په بدانه بیت له نه نجسامی کار یک و هبا خود رووداو یک و دیا لیکو لینه وه به ک که نه یکات نه کانه به بیر کردنه وه دیاری نه دا مرؤف نه گهر هات و نه تیوانی نهو مه به سته ی نه یه ویت دیاری بکات بیهیته دی ، بهو ریگه به ی که له به که م جارا دای نابوو .

ئادەمىزاد لەور رۆژەى ھاتوتە جىھانەو بەر كرنەو دەش لەبىر و ھوشيا
چەسپاوە ، چونكە ئەگەر بىر كرنەو دەى نەبوايە نەبىتە توانى شوپىڭ بوخۆى
بەدۆزىتەو بوپاراستنى لەشى لەگەر ماو سەر ماو نەى ئە توانى ژيانى خۆى
و خىزىنى لەمەترسى كوشندە رزگار بىكت وە تواناى ئەو دەى نەبەو زەوى
بكىلى و سوود لەبەر و بوومە كەى وەر بگرى ، و ئەگەر بىر كرنەو لە جىھاندا
نەبوايە مرۆف نە ئەگەيشتە ئەو پلەيەى كە ئىستاتى پىدا ئەزىت .

كەواتە لىردا ئەو ھەمان بو روون ئەبىتەو ئەدەمىزاد بى بىر كرنەو
نازى وە نەش توانى بەشپو دەيەكى زور بىر بىكتەو چو نكە زور مرۆف ھەنە
لە ئەنجامى بىر كرنەو ھەيان تووشى نەخۆشى نەفسى ئەبىن وە ياخود و ايان لى دىت
كەرا بەردوو بەتەواوت لەبەر بەرنەو ، كەواتە ئەتوانىن بەلپىن بىر كرنەو
بەشپىكە لەناو ئەو پىنج بەشى كە مرۆف بەپىو بىستىبە سەرە كە كانى ئەزانى لەژيانى
رۆژانە ياندا .

ئادەمىزاد لە كاتىكا كە ئەخواو ئەخوانەو لە گەل ئەو شەھەر ئەتى بىر
بىكتەو بو كارى خۆى ياھى بە كىكى تر بىر لەو ئەكەتەو كە ئەو رۆژە چۆنى
را بباردو چى كرنەو دا پىدا چۆن گەرايەو ئەو لانا بەيە كە ئىو دەى ھانە
دەرەو ، وە ياخود بىر لەو ئەكەتەو كە بو بەيانى چى بىكت ؟ يا چى نەكەت ؟
ئەجا لىردا ئەزانىن و بو مان روون ئەبىتەو كە بىر كرنەو ئەنجامە كەى
ئاشكرا بوونى مەبەستە ، ئەو ھەش بە دەورى خۆى ئەو جۆرە كرنەو ئەروون

نه کانه وه که له میشکی ناده میزادا ههن وه مرؤف نه بی له هه موو کانی بیر کر-
 دنه وهی دا ناگای به لای کاری نهو بیره وه بیت ، چونکه نزیکه نهو بیره ی
 له ییر به لای خراپه و خراب کاری رای بمانیت که هه مهش ههم زیان بهو که سه
 نه که به ئی وه ههم نه بیتنه نه خوشیه کی کو مه لایه تی و بلاو نه بیتنه وه . جا که وانه
 نه بی له کانی بیر کردنه وه مان هه همیشه بزاین بوچی بیر نه که ینه وه ؟
 نه گهر نه وه مان له هوشی خه ماندا شی کرده وه نهو ساته سوود و زیانی بیر
 زردنه وه مان بو دهر نه که ویت که چونه . . . ۱۱۱

تیبی هو نه ری هه ولیر

هه تیبه له لایهن میری به وه ری درا . هه تیبه له پیناوی بزوتنه وه ی
 هو نه رو زیدوو کردنه وه ی که له پووری نه ته وه ی کوردا تی نه کوشی .
 بهم بو نه به وه کو فاری تیشک پیر و زیانی به کی گهرم له هه سوو بو یژو
 نو سه رو هو نه ره ندانی شاری هه ولیر نه کات ، وه هیوادارین له رازه ی
 سامانی روشن بیرى گه له که مانا هه ره له سه ره که وتنا بیت .

(تیشک)

چاپخانه‌ی کوردستان

گوټاری تیشک داوای له‌خواه‌نی چاپخانه‌ی کوردستان کرد که‌له‌بار‌هی میژووی چاپخانه‌که‌یه‌وه کورته‌باستیکان بۆ بکا . مامۆستای ویژ‌ه‌وانو زانای ناوداری کورد ، به‌ریژ گیوی موکریانی ئه‌م باسه‌ی خواره‌ودی پیشک‌ه‌ش کردین ، زۆر سوپاسی ئه‌که‌ین و هیوادارین له‌راژه‌ی زمانو ویژ‌ه‌ی گه‌له‌که‌مانا هه‌ر به‌رده‌وام سه‌رکه‌وتوو بۆ :-

— ئه‌مه‌ به‌که‌مین چاپخانه‌یه‌که‌ بۆ راژه‌ی زمانی کوردی له‌سالی ۱۹۱۵ دا له‌بازارچه‌ی شاری «حه‌له‌ب» له‌لایه‌ن میژوو زانی ناودار داماو (حوسین حوزنی) موکریانی به‌وه دامه‌زراره . له‌وماوه‌به‌دا که‌له «سوریه» بو زۆر چاپمه‌نی بۆ چاپ کراوه . به‌لان له‌به‌ر که‌شمه‌که‌شمی رۆژگارو کۆچ و کۆ چبار له‌م شاره‌وه بۆ ئه‌وشارو له‌م وولاته‌وه بۆ ئه‌و وولات له‌زۆر ترینیان هه‌ر تا که ژماره‌یه‌کیشی بۆ ئه‌و نه‌ه‌ش نه‌ماوه ، به‌لان ئه‌وانه‌ی له‌یادام مابن ئه‌مانه‌ن :-

۱ - مه‌م و زین له‌سالی ۱۹۱۵	۲ - گه‌وه‌ه‌ری به‌گانه (میژوو) ۱۹۱۶
۳ - میسرگه‌ی دلان ۱۹۲۰	۴ - خونچه‌ی به‌هارستان (میژوو) ه
	به‌رواره‌که‌ی به‌هه‌له‌نووسراوه ۱۹۲۵ .

گوفاری کوردستان، بۆتان، جیا کرمانج، دیار به کر، سوران و نارارات، نهم گوفارانە ژماره‌ی هیچ کامیکیان نه گه‌یسته (۱۰) ژماره وه به کیکیان به کوردی وه فه‌رانسه‌ی بی بووه وه نه‌ش زانراوه که کامبانه.

ئیتیر چاپخانه‌ی کوردستان له ۱۹۲۱ دا له حه‌له‌ به‌وه گو‌یزرا به‌وه ره‌واندز له‌ویش، نهم گوفارانە‌ی بی چاپکراوه: -

۱ - گوفاری زاری کرمانجی که گوفاریکی مانگانە‌ی و‌یزه‌ی و میژووی و کۆمه‌لابه‌تی بوو له‌تیوانی حه‌وت سالاندا له‌ به‌ر گرو گینچالی رۆژگارو نه‌بوونی و بی یارمه‌تی له ۱۹۲۶ - ۱۹۳۲ ته‌نہا ۲۴ ژماره‌ی لی دەرچوو.

۲ - گوفاری رووناک که مانگانە‌ی و‌یزه‌ی و میژووی و کۆمه‌لابه‌تی بوو له ۱۹۳۶ دا له‌شاری هه‌ولیرو ره‌واندزی دا ته‌نہا پانزه‌ ژماره‌ی لی دەرچوو هه‌روه‌ها پتر له (۲۰) بیست په‌رتوو کیشی بی چاپ کراوه.

که داماو حوزنی له ۲۰ - ۹ - ۱۹۴۷ دا له‌به‌غدا به‌ تالابی مه‌رگی دەرخوارد درا چاپخانه‌کم هینا هه‌ولیری وه‌ه‌تا ئیستاش هه‌ر له‌کار دایه‌و لیره تا نه‌م رۆژنیکه‌ی (۴۴) په‌رتوو کم بی چاپ کردوه سه‌ره‌رای گوفاری * هه‌تاو * که گوفاریکی و‌یزه‌ی و میژووی و کۆمه‌لابه‌تی بوو له‌سه‌انی ۱۹۵۴ - ۱۹۶۱، (۱۸۸) ژماره‌ی بی پسانه‌وه‌و دورا کهوتن لی چاپکراوه که له‌پیشدا هه‌فته‌ی و له‌دووایی چه‌ند ژماره‌یه‌کی بوو به‌ پانزه‌ رۆژی.

تی بی بی : له (۱۹۴۷) هوه تانه مریو زنجیره ی ژماره ی چاپه مه نیه کان
له پیشوو ریځک و پیک و پوخت تره ئیستا به و هه موو چاپه مه نیانه ی (په رتووک)
که له شاری حله ب ، ریمواندزو هه ولیری دا چاپ کراوون تازه گه یشتو ته
(۷۱) ، نه گه له سه ره تای دامه زرائی شه م چاپخانه یه وه به ریځکی
چاوه دیځری زنجیره کرا باو یاله هه ر جوړه ی ته نها یه ک دانه ش مابا بو نوونه
بی سوو ژماره یان له (۱۲۰) یش تی ده پیری (۱)

(۱) ماموستای به ریځکی موی مو کربانی ناوی هه موو په رتوو که کانی
هیناوه که له بهر ماوه که می نه مان نووسین .

گەر وهك مووم نه بی له شهوی تاری
نه سووتی له ری ی گهل و عازاری
تیشکت حهشار دهی تا به یانی دی
کاتی خور ههلات که ی بایه خداری!

بهی خه و

له پیناو ئه ده بیکی پیشکه و توودا

نووسینی : جه میل ره نجبر

ئه گهر به هو ی به کهر بیته سهر مه بهست پیویست به دهر پیره پیندان ناکا
تا باسی ئه ده بی پیشوو بگم له شیوه و واتاو دار شتنیا دهر باره ی ئه و دهورانه ی
که بینویانه له جهر گهی کو مه لا . ههر ئه وه نده ئه لیم ئه و ئه ده به ی ئیستامان
باشماوه ی تاقی کردنه وه و برینی قولاغنه ئه ده به کانی کولمانه له هو نرا و
ووتار و چیر و کا .

ههر چه نده گه له که مان کوز ماتیکی (مجمع) په روه رده کراوی نه بروه به لام
تووانیوه تی تارا دده به ک کاروانی ئه ده بی کوردی ههر چۆنی بی له ری ره نه خات
ئه ده بی پیشوو ی کوردیش وه کوو ئه ده بی زور به ی گهلان ههر به دووا
که و تووی مایه وه ، جگه له وه که به زما تیکی په تی نه ئه نووسرا تیکه ل
به ووشه ی بیگانه بوو . به لکوو له واقعیکی راسته قینه هه ل نه ئه قولا و

ته نها هر بۆ وه لّام دانوهی (عاتفه) ی نووسهرو یا ره چاو کردنی بهرزه و هندی.
بهکی ماددی بووه پال پيسوه نهری ههل رزتنی توپکلسی شهده بيك كه بۆ
بهرزه و هندی و روشن بپر کردن و خزمهتی کومهل نه بوو .

وهك (شهده بۆ شهده ب) بوو بی و بهس . له راستی یا له چسار کردنه
بنه ره تیه کانی گپرو گرفتگی جسه رگهی گهله که مان به دوور بووه ، ههر چه نده
خو گهلی کوردمان هۆ نهری بهرزو شهده بی شارمزی تیا هله که ووه به بیری
تهرو ناسکی شهفین دلّی به چوشی دلدارانیا ن او داوه و یا به دهر بیری ههستی
پاك و نام و زگاری و نیشتمان بهروه ری هاندهری رول کانی گهل بوونه
له خهبات کردنا .

ههر وهها هه ندی شاعیری کوردمان رهنگی هۆنراوه کانیان ناله ی
چینی چه و ساوهی دهر شه بری . . که نه یان شه توانی به نه او ی دهر ببینن .
پیش شهوهی باسی شهده بی پیشکه و توو بکه ین شه و جوروی که شه مانهوی
با شهوش بزانین شه و شهده بهی که شه نووسریت له پیشه وه نووسه ره که به پال
پیسوه نهری کی راسته وه دهری شه بری یا ههر زور له ویزدان کردنه ؟
خۆ شه گهر زور له خو کردن بی هه موو که سیک بۆ نمونه شه گهر بلین
شه توانی هۆنراوه بنووسی ، یا چهروك داننی
به لّام له بهر شهوهی زه خیره ی شهده بی یان نیه و بی خو رسکن شهده به که یان
به شاکرا دیاره که کال و کر چه و بی موو چه رک و سۆزه نوو سه ره کهش زور

بیزار نه بی ته ناهت له ریځکڅستنی چنه ند ووشه په کی ساده ش .

هر ووه ها نووسه نه بی بیری له ووه کر دیتنه ووه نایا بهر هه مه که ی دهور ی
چیه له شی^۷ کر دنه ووه چار کر دنی گپرو گرفته کانی تیو کو^۷ مه ل؟ یا بهر ووه
پیشه ووه میان نه بات؟ یا خود هه مان نه دهب گورائیک نه خاته دو نیای تازه له شیوه
و مه به ستا؟!

هیچ نه ده بیکی شو^۷ ر شگیری پیکه و نوو ناتوانی دهور بیینی نه گهر په یوه ندی .
په کی چه سپاوی به جه ماو ووه نه بی و دهر بیری باو ووه هه ستیان نه بی .

هر ووه ها ناواندزیت کو^۷ مه ل فیر بکریت تاوینهری بهر ژ ووه ندی یان
نه بی و هه ماؤستیا نه تی نه دیان سر ناگری تا قونابی نه تی تیا نه کر دبی !

نه ده بی پیشکو ووه نه و نه ده به به کو^۷ مه ل بهر ووه ژیا نیکی چاکترو تا سو ووه
نه بات و ناو ووه که که شی هه لئینجراوی تا قی کر دنه ووه رو و داوی جهر گه ی
کو^۷ مه له و به زمانی چینی ره نه جدمه نه دوی و ناوینه ی بیکرایی گه له .

هر ووه ها هه وولی چار کر دنی گپرو گرفته کانیان نه دات جاله هر گوشه به ک
بیت به مه رحی نه و چار کر دانا نه هر کاویژ ووه ووه ته ی ته قلبیدی نه بن ، له بیریکی
سؤشیا لستی و زانستی هوه روون کر ایتنه ووه هؤنرا بیتنه ووه .

پویه هه لرژتنی ناو ووه وکی هه ر دیره نووسه او یک له نه ده بی پیشکو ووه
چرا و هه شخه لئیکه پور ووه ناک کر دنه ووه ریځگه ی راستی ژیان . و دباو ووه ریځکی

سهنگدارو نه ترمن و نه گوره ، رازه کردنی مروفايته تي ئامانجيه تي ، له روويه كي
تريش نه ده بي گنده لي كونه په رستي له گور نه ني و دهر بري چيني زه سمهت .
كيشن و زور بهي كومه ل كه كړيكارو جو تيارو ره نيجدارن . وه چار كردني
بچوو كترين گيرو گرفتي گهل گه وره ترين خزمه تي نه ديه كانه .

جانه ده بي داهاتووي گه له كه مان وهك شتيكي بابه تي ههر نه بي نه ده بيكي
پيشكه و توو بي ، نه بي نه ديواني هم كوره ش ريبازي كلاسيكي و لاسايي نه ده بي
رووتی روزه ناوايي بابه تي بي ناوهر و لكو كال و كچ واز لي بيتن ، كه ههر
لاپه ره رهش كردنه وه و ماندوو بوونه و زيانيشي بو گشته .

سوپاس :

زور سوپاسي قوتايي خوش نووس ميبراهيم نه حمده شوان
نه كه ين كه نه ركي نووسينه وه ي خسته سهر شاني خوي .

له ۱۲/۴/۱۹۷۰ دا (۱۵۰۰) ژماره ي له هه و ليري

له چاپخانه ي كوردستان دا لي چاپ كراوه .

(Kovari Tîsik)

(Hewlêr)

كوڤارى تيشك سالى ١٩٧٠

قوتاياني قوتايخانهي ماملستاناي سهره تايي كوران

لههولير دهري نهگن

2582 K. (1970)

Nirxî [75] Filse